This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

106 c. 19

DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA

Taylor Institution.

1875.

Mundsmag

af

Danmarks Krønike

til

Levende Skolebrug

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Fjerde Oplag.

Kiøbenhavn.
Karl Schønbergs Forlag.
Louis Kleins Bogtrykkeri.
1869.

— Danmark, saa kiærmindelig
Dit Hoved du mon bøie,
Og himmelblaa Kiærminden sig
Afspeiler i dit Øie,
Og Paradisets Glemmigei
Har farvet blaa din Havfruvei,
Igiennem Tidens Bølger!

Heimdal.

LIBRARY OF THE TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
12 OCT 1931
OF OXFORD

Fortale.

Dannemark er vel det mindste Kongerige i Norden, men, som alle Smaa, kan Det trøste sig ved, at det er ikke alt godt, hvad stort er, og er end Dannemark tillige et af de svageste Riger, saa er Det dog ogsaa Et af de Yndigste, og har derfor ingen Nød, naar Det blot, ligesom det smukke Kiøn, vil være sin Skrøbelighed bekiendt, og istedenfor at brydes med de Stærke, tage dem fra Ærens Side og smile sig fra dem. Det har da ogsaa Dannemark, trods mangt et Feiltrin og Misgreb, i det Hele gjort, saa Det, midt imellem haarde, store og stærke Folk, er med Æren blevet Et af de ældste Kongeriger i hele Verden.

Vist nok tør vi ikke love for, at vor gamle Regning holder Stik, saa Kong Dan var samtidig med David og Frode Fredegod med Vorherre Christus, men de mange deilige Viser og Sagn, der fra Arildstid har gaaet i hele Norden, Engeland iberegnet, om Danske Konger og Prindsesser, beviser ligefuldt, at Dannemarks Rige er ældgammelt, og havde, ligesom det smukke Kiøn, sin yndigste Tid i sin tidlige Ungdom. De gamle Viser og Sagn klinge nemlig vel æventyrlig, som alt det Ældgamle, der i Billedsprog gik fra Mund til Mund i mangfoldige Ledd, men de er dog nemme at kiende fra Kiærling-

snak og Ammestu-Fortællinger, og de lyve sig hverken Fader eller Moder til, for man mærker strax, der er Aand i dem, og det Danske Hjerte kiender immer sig selv igien under de æventyrligste Skikkelser, ligesom en ældgammel Dannekvinde, der befinder sig paa sin Ungdoms Flor og sine Ungdoms-Drømme. Naar vi derfor kun ikke betragte vore deilige Danske Oldsagn som gamle Skiøder, Skudsmaal og Vidneforhør, der, for at være ægte, maae kunne afhjemles paa Thinge, men som hvad de er, som Gaade-Speile for den immerunge Danske Natur og de ældgamle Bedrifter, da vil de ikke blot fornøie os fra Slægt til Slægt, men give os en levende Forestilling om Danskhed, hvis Dunkelhed klarer sig efterhaanden, som vi blive mere fortrolige med den, baade i den sikkre Historie og inden i os selv, saa det er en stor Synd imod Fædernelandet, ikke, saa godt vi kan, at fortælle Børnene hvad vi har hørt om det gamle Danmark. Først da vil de nemlig ogsaa faae Øre for de tørre Efterretninger, vi maae give dem om Fædrelandet, thi da vil de tage Deel i Dets Farer, glæde sig ved Dets Frelse, fatte Haab om Dets Opkomst, og stile paa hvad der kan tjene til Dets Gavn og Ære! Fædernelands-Kiærligheden maa vækkes, før den kan virke, det har man længe glemt, eller dog ei betænkt, at kun det Barnlige finder Gienlyd hos Barnet, saa i sin barnlige Skikkelse maa Fædernelandet fremstille sig for Børnene, naar de skal elske det, og Saxes Danmarks-Krønike har i den Henseende gjort os rigere end noget andet Folk, saa det gjælder kun om, at vi skatte og bruge vor Rigdom. Som en Pegepind hertil ønsker jeg denne lille Bog betragtet, saa den vil tjene de Børn bedst, der læse

mindst i den, naar den kun opmuntrer de Ældre til at fortælle dem hvad de veed, og lægge sig paa Kundskab om Meer, for at meddele det til de Smaa paa den jævneste og fornøieligste Maade de kan, thi baade Nytten og Forstanden vil da i betimelig Tid komme af sig selv.

Danmarks Fare og Frelse, i Niels Ebbesen, Frederik den Tredie og Frederik den Sjettes Tid, anbefaler jeg for Resten til særdeles Opmærksomhed, da den sikkre Efterretning derom ikke blot i sig selv maa vække alle Dannemænds Deltagelse, men kaster ogsaa historisk Lys paa „de underfulde Kaar, Danmark fik af høie Norner“ og „skal til Graven bære!“

I Høstmaaned 1842.

Grundtvig.

Dan og Angel.
Skjold.
Hading.
Frode Fredegod.
Uffe hin Spage.
Amlet.
Ro.
Rolf Krage.
Habor og Signe.
Harald Hyldetan.
Stærk-Odder.
Regner Lodbrog.
Thorkild Adelfar.
Ansgar.
Thyre Dannebod.
Harald Blaatan.
Svenn Tveskiæg.
Toke Skytte.
Knud den Store.
Svenn Estridsen.
Knud den Hellige.
Oluf Hunger.
Erik Eiegod.

Knud Lavard.
Valdemar den Store.
Valdemar Seier.
Erik Glipping.
Niels Ebbesen.
Valdemar Atterdag.
Dronning Margrethe.
Christian den Første.
Hans
Christian den Anden.
Christian den Tredie.
Frederik den Anden.
Christian den Fjerde.
Frederik den Tredie.
Christian den Femte.
Frederik den Fjerde.
Christian den Sjette.
Frederik den Femte.
Christian den Syvende.
Frederik den Sjette.
Christian den Ottende.
Frederik den Syvende.

Dan og Angel.

Dermed begynder vore gamle Sagn, som gik fra Mund til Mund, længe førend Dannemænd havde Pen og Blæk, at der var en **Høvding** i **Sjælland** ved Navn **Humble**, som raadte tillige over **Fyen** og Smaa-Øerne, og kaldtes Herre paa **Videslet**, og at han havde to Sønner: **Dan** og **Angel**, af hvem **Dannemænd** og **Engelskmænd** har faaet deres Navn.

Jylland, siger man, var dengang for sig selv, til **Jyderne** søgde Hjelp hos **Dan**, fordi alene kunde de ikke længer staae sig mod **Tydskerne**, som brød ind og havde nær taget hele **Sønder-Jylland**, som nu kaldes **Slesvig**, men da **Jyderne** fik **Øboerne** med, saa hjalp det, som der staaer i Rim-Krøniken:

Han foer med dem de Tydske imod,
Og slog dem Alle der ned for Fod,

og saa blev man enig om, at **Videslet** og **Jylland** skulde altid staae Last og Brast med hinanden og kaldes **Danmarks** Rige.

Skjold.

Efter **Skjold** kaldes alle de Danske Konger **Skjoldunger**, og det er et løierligt Sagn, man har om ham, at han kom drivende til **Danmark** som et lille Barn, ganske alene paa et stort Skib for fulde Seil, ladet med Sølv og Guld og Ædelstene, Kisteklæder og alleslags Vaaben og Rustning, og at selv

laae den Lille paa Dækket og sov saa sødt, med en Korn-Neg under sit Hoved. Det traf sig nu just, fortæller man videre, at den **Danske** Konge var død sønneløs, og Folket vidste ikke hvor de skulde faae Beskyttelse mod Tyve og Skielmer og nærige Naboer, derfor betragtede de den lille Dreng som himmelfalden, kaldte ham **Skjold** og opfostrede ham til deres Konge, som han ogsaa blev, og beskyttede Landet som en Helt og var som en Fader for hele Folket.

Skjold boede paa **Leiregaard** med sin Dronning **Alvilde** eller **Gefion**, og blev en ældgammel Mand, men da han saa døde, blev han lagt paa et Skib, ligesom han var kommet, med Sølv og Guld og Ædelstene, og Skibet lod man gaae for Vind og Vove, saa Ingen veed, hvor det blev af, og siden gik Ordet i Norden, at Skjold var en Søn af Odin, som immer stod Danmark bi.

Der kom en Snekke for fulde Seil,
Med **Løve-Hoved** og **Hjerte-Speil**,
Med Guld og Vaaben og Stads omborb,
Men ikke en Sjæl ved Mast og Roer!
Der var dog Liv, for en lille Dreng
Alene laae i den store Seng,
En Neg var bundet med Ax og Straa,
Der hvilede Drengen sit Hoved paa,
Der sov han sødt baade Nat og Dag,
Mens over ham vaied et Konge-Flag!

Hading.

Mens **Hading** var lille, saae det ogsaa galt ud med **Danmark**, for Kong **Svipdag** af **Norge** havde slaaet hans Fader ihjel og gjort **Danmark** skatskyldig, men Hadings Fosterfader, **Brage** eller **Hjarne**, fik ham dog født op til en Helt hos Jetterne ovre i **Skaane**, og siden hjalp **Odin** ham til at befrie sit Fædernelandb og blive som en Keiser i Norden. Hele Sagnet om ham klinger for Resten som et stort Æventyr, hvoraf

man bedre kan see, hvad de Gamle i **Danmark** tænkde paa, end hvad der egenlig skedte i Landet. Saadan fortælles der da ogsaa om **Hading**, at engang, midt om Vinteren, da han sad oppe i **Norge**, en Aftenstund, saae han henne ved Arne-Stedet en gammel ærværdig Dannekvinde stikke Hovedet op af Jorden, med en deilig Urtekost i Haanden, og da **Hading** var meget opsat paa at vide, hvor der groede saadanne Blomster under Vinters Hjerte, tog den Gamle ham gjerne med sig under Kaaben, som Skjalden lader ham sige i Rimet:

— paa den Gamle jeg led fuldtrygt,
Fulgde og med uden Tvivl og Frygt,
Sad under Kaaben lyseblaa,
Alt som paa Moders Arm de Smaa,
Sank og, som de, med Moder sød,
Uden et Suk i Jordens Skød,
Slap giennem Muld og Mørke brat
Vid, hvor i stjerneklare Nat
Svæved omkring en Sti fuldsmal
Kronede Skygger i Tusindtal;
Listed saa over fuldstrid en Aa,
Hvor mellem Bølger sorteblaa
Rulled, med Pile og Spyd og Sværd,
Alt hvad der hører til Herrefærd;
Nakde saa did, hvor i Ly man saae
Engbunden skjult af Kiærminder blaa!
Der, paa Sletten, med Vaaben-Gny,
Kæmper sloges, som født paany,
Reiste sig brat, saasnart de faldt,
Skuespil smukt, men Skin dog Alt!
Længere frem vi trængde ei,
Muren spærred den Gamle Vei;
Hals paa Hane da om hun vred,
Hovedet lukt over Muren skred,
Og, inden Kroppen endnu var sval,
Rivelig hørde jeg Hane-Gal,
Slutted, det var en afgjort Sag,
Liv kom i **Dødt** derommе bag!

Frode Fredegod.

Frode Fredegod var vel endnu den Allernavnkundigste af de gamle **Skjoldunger**, og vi finde hos Saxe ligesaamange Sagn om ham alene, som om ti Andre, men da vi seer, der har i Oldtiden været ligesaamange Kong **Froder** som der i **Nytaarstiden** har været Kong **Christianer i Danmark**, saa kan det neppe slaae Feil, at **Frode-Sagnene** i Folke-Munde jo er løbet saaledes sammen, at hverken Saxe eller vi kan skille dem ad. Hvad der imidlertid gav en af **Froderne** det smukke Tilnavn „Fredegod" over hele Norden, det var, siger man, den gode Fred, han holdt i Land og Rige, saa man kunde lægge Guld paa Alfarvei, uden at Nogen i lang Tid vovede at stjæle det; men saa tilsidst, da **Frode** blev gammel, siger man dog, at en Hex satte Mod i sin Søn, saa han stjal en Guldring, der laae paa **Jelling-Hede**, og da **Frode** kom efter dem, forvandlede Hexen sig gierne først til en **Hoppe**, og saa til en **Hav-Ko**, som stangede Kongen ihjel.

Man har ellers en gammel **Islandsk** Vise, som kaldes **Grottesangen**, hvorefter det har været en **Sørøver**, ved Navn **Mysing**, der dræbde **Frode Fredegod**, og ranede ved denne Leilighed **Grotte-Kværnen**, som gierne havde den Dyd at man kunde male til sig baade **Fred** og **Guld** og Alt hvad man vilde omkvæde, men Sørøveren blev, efter Visen, ved at male Salt saalænge til Skibet sank med Top og Tavl, og blev til en **Mal-Strøm**, som gjorde Øster-Søen salt. Det seer man nu nok, er ikke at tage lige efter Bogstaven, men at den **Hav-Ko** eller **Hoppe**, der ødelagde Kong **Fredegod**, har været en **Sørøver**, falder dog rimeligt nok, og minder os om de berømte Vikinger **Hengst** og **Hors** (Hest og Hoppe) som var Mestere for Engelands-Toget.

For Resten ender Sagnet om Kong **Fredegod** deilig med det, at Folket elskede ham saa høit, at de bar hans Lig tre Aar om Land, før de nænde at begrave det ved **Værebro**

(mellem **Roskilde** og **Slangerup**) og gjorde saa Skjalden **Hjarne** til Konge, fordi hans Vise om **Frode Fredegod** var den bedste. Af denne Vise har vi en Levning som saa:

Tre Somre den Døde man førde om Land,
Hans Liv var al Dannemarks Glæde,
En Græstørv nu dækker den gæveste Mand,
Som havde paa Konge-Stol Sæde!
Hver Dannemand ønsked med Hjertens Attraa
Udødelighed til den Gode,
Nu hvælver sig aaben den Himmel saa blaa
Og blid over Støvet af Frode.

Uffe hin Spage.

Uffe hverken mælede eller talede i sin Opvæxt og man tænkte, han var fjollet, men saa, da hans Fader Kong **Vermund**, som boede paa **Jellinggaard** ved **Veile**, var gammel og blind, og Kongen af **Sachsen** eller **Holsten** skikkede ham Bud, at enten skulde han oplade ham Riget eller lade deres Sønner gaae i Kreds og slaaes om Arvegodset, da kom der med Eet Liv i **Uffe**, saa han bad **Sachserne** hilse hjemme, at han skulde være paa Pletten og prøve Styrke baade med Sachser-Kongens Søn og een Kæmpe til, hvilken han selv vilde vælge. Det var store Ord, men **Uffe** var ogsaa baade høi og før, saa han sprængde alle de Brynier, han fik paa, og havde nær aldrig faaet et Sværd, der jo brast naar han svang det. Da **Vermund** mærkede det, lod han sig lede hen til et Sted, hvor han havde nedgravet sit eget gode Sværd, som hedd **Skrep**, og med det mødte nu **Uffe** begge **Sachserne** paa en Holm i **Eider-Strømmen**, som er det gamle Skiel imellem **Danmark** og **Tydskland**. **Vermund** satte sig paa Brinken af Floden, for at drukne sig selv, hvis **Uffe** tabte, men da han hørde **Skrep** første Gang, flyttede han sig allerede lidt ind, og da han hørde det anden Gang, reiste han sig sjæleglad, og tvivlede slet ikke paa, at jo begge **Sach**-

ferne havde faaet deres Livsbrød. Det havde de da ogsaa ganske rigtig, og mange Aarhundreder efter vidste man endnu, selv i **Engeland** og paa **Island**, at fortælle om **Uffes** Heltegierninger paa Eider-Holmen, som de kaldte **Kongekamp:**

En Herold for Kongens Sæde
Treen og kvad det muntre Vers:
En paa Langs og En paa Tværs!
Gubben græd da høit af Glæde.

Amlet.

Amlet var en Søn af Vendelbo-Høvdingen **Ør-Vendel** eller **Hor-Vendel**, men hans Farbroder **Fænge** slog hans Fader ihjel, mens han var lille, giftede sig med hans Moder, og havde et ondt Øie til sin Stifsøn. Derfor lod **Amlet** som han var tosset, og der er en lang Fortælling om, hvordan **Fænge** fristede ham, for at faae at vide om han var ved Samlingen eller ikke, men her maa det være nok at sige, at hvor snildt end **Amlet** vidste at snoe sig, saa mærkede dog **Fænge**, han var ikke saa gal, som han løb avet om til, og sendte ham derfor over til sin gode Ven, Kongen af **Engeland**, med gode Oppassere, og med en Rune-Stok, hvorpaa der stod, at han skulde lade **Amlet** hænge. Runestokken fik **Amlet** imidlertid Fingre paa underveis, mens hans Oppassere sov, og gjorde det saaledes om, at det blev dem, der skulde hænges, og selv skulde han have Kongens Datter. Det lykkedes, og saa er der igien en lang Fortælling baade om hans Reise til **Skotland**, om hans Krig med sin Engelske Svigerfader, som vilde forraadt ham, og om hans Hjemkomst til **Jylland** for at hævne sin Faders Død, men det maa læses hos **Saxe** og i den gamle **Rim-Krønike**, hvor det er meget morsomt, og her vil vi kun lægge Mærke til, at **Engelskmændene** kiender ogsaa **Amlet**, som de kalder **Hamlet**, og har lavet et prægtigt Sørgespil om, og at han sagtens har været med, da **Jyder**, **Angler** og **Sachser** indtoge **Engeland** og hjemsøgde **Skotland**.

Horvendels Søn i Fænges Gaard
Opvorde med stor Kvide,
At Knøsen havde bange Kaar,
Det kan man sagtens vide,
For Tigeren har immer Mod
Paa Løve-Ungens Hjerte-Blod,
Som Skade har at hævne.

Itide tog da Svøftet ind
Den lille Løve-Unge,
Han arlede et Abeskind,
Og laande Størens Tunge,
Han spillede det høie Spil,
At være som en Slange snild,
Enfoldig som en Due!

Ro.

Efter Kong **Ro**, som andre kalde **Rodgar**, skal **Roskilde** have faaet Navn, og man havde i **England** en heel Fortælling om hans deilige Slot, ved Navn **Herteborg**, hvor Trolden **Grændel** gik ind om Natten og slugde de danske Kæmper i Søvne, for de svirede saalænge, til de sov som Stene. Tilsidst, hedder det, kom der dog en Helt fra **Gothland**, ved Navn **Bodulf** eller **Bjovulf**, som slog baade **Grændel** og hans Moder ihjel, saa **Ro** fik det godt paa sine gamle Dage, og lønnede **Bodulf** baade med store Gaver og med tusind Tak af et godt Hjerte, som der staaer i Rimet:

Kongen over Daneland
Tog i sine Arme
Nu den bedste Adelsmand,
Kyste ham med Varme,
Ja, sit Hjerte Kongen lod
Raade uden Hinder,
Tale i en Taareflod
Paa de gamle Kinder!

Rolf Krage.

Rolf Krage, en Søn af **Roes** Broder **Helge**, var giennem mange Aarhundreder vel den berømteste Konge i det høie **Norden**, baade for sin sjeldne Høimodighed og sin mageløse Gavmildhed, og hans tolv Kæmper, med **Bjarke** og **Hjalte** i Spidsen, blev ligesaa høit besunget her, som udenlands **Artus-Kæmperne** om det runde Bord og Keiser **Karls** tolv Jævninger. Især kan man see hos **Saxe**, der blev gjort mange Viser, som gik seent af Minde, om Natte-Kampen med Forræderen **Hjartvar**, hvori **Rolf** faldt med alle sine Kæmper, saa nær som Een, ved Navn **Vigge**, der kun vilde leve lidt længer for at hævne sin Herres Død paa Forræderen, og brød sig slet ikke om, det kostede hans eget Hjerteblod. Viserne om denne Kamp kaldes **Bjarkemaal**, og i en af dem lød det som saa:

Sig pakke hver blødsøden Svend
Til Fruer-Bur og Bænke!
Men hid hver Helt, sin Konges Ven,
Hvor Gravøl høit vi skiænke!

Nu Hver, som Dyd og Daad har kiær,
Kun tænke paa sit Minde!
Thi det gaaer aldrig fra sit Værd,
Om vi end Døden finde.

Habor og Signe.

Signe var en Datter af Kong **Siger**, som skal have boet i **Sigersted** (mellem Ringsted og Soer), og hun var godevenne med den **Norske** Prinds **Habor**, men der var en Rænkesmed, **Bolvise**, som satte Splid imellem **Habors** og **Signes** Brødre, saa det blev disses Død, og derfor maatte de To ikke faae hinanden. Da **Habor** imidlertid vovede sig til **Sigersted**, blev han grebet og dømt til at hænges, men da han og **Signe** havde lovet at leve og døe med hinanden, vilde han prøve hendes Troskab, og bad om, at hans Kappe

maatte hænges først, og **Signe**, som tænkde, det var ham selv, stak da strax Ild paa sit Jomfrubur og brændte inde med alle sine Møer. Da gik **Habor** i Døden med Glæde, som der staaer i Kæmpevisen:

Det var Hafbur, Kongens Søn,
Han Øiet over Arel sløb,
Da stod alt Signilds Fruerbur
Udi en brændende Gløb!
„Tager nu ned min Kappe rød,
Lader den paa Jorden ligge:
Havde jeg ti Liv i Volde for eet,
Jeg vilde dem dog ei tigge!"

Habor havde imidlertid endnu en Broder, **Hake**, som hævnede Skade, saa hele det Danske Kongehus blev ødelagt, saa nær som en Broderdatter af **Signe**, den lille **Gyrithe**, Dronning i **Danmark** og Moder til **Harald Hyldetan**.

Harald Hyldetan.

Harald Hyldetan skal vel have vundet mange store Seire i sin Ungdom, men mærkværdigst var dog det store Slag, han tabte i sin Alderdom, og da han var **Sidstemanden** af de gamle **Skjoldunger**, saa sagde man, at **Odin**, som var deres Stamfader, og havde immer hjulpet dem, var selv den gamle **Haralds** Banemand. Slaget stod paa **Braavals** Hede mellem **Harald** og den **Svenske** Kong **Ring**, og efter alle de Kæmper, som regnes op ved Navn, kan man see, at hele **Nordens Magt** har været samlet og er saa godt som gaaet tilgrunde, som der staaer i Rim-Krøniken:

Vi lode lyde Basuner og Horn,
De sloge hverandre som Bønder slaae Korn,
Der gaves et Skraal og Bulder ved,
Som Himmelen skulde falde ned;
En Røg der op ad Himlen stod,
Af Støv og Hede og Mandeblod!

Allerede i Saxes Tid var det gammelt Sagn, at der om den Begivenhed skulde findes en Rune-Skrift paa en flad Klippe i **Bleking**, som derfor kaldes **Runemo**, men man trættes endnu om, hvorvidt der paa Klippen findes et Runevers i den Anledning.

Stærk-Odder.

Stærk-Odder var vel ikke Konge i **Danmark**, men der er dog i Danmarks Krønike mange mærkværdige Sagn om ham, som en **Gothisk** Kiæmpe og Skjald, der levede hele **trehundrede** Aar, og hjalp snart de **Danske** og snart de **Svenske**, men fik endelig sit Banesaar kort efter **Braavalle-Slaget**, hvor han holdt med **Ring**, og gjorde en lang Kæmpevise om det Hele. Det skal da sagtens betyde, at i trehundrede Aar, fra **Anglernes** Udvandring til **Braavalle-Slaget** (omtr. 450—750 e. Ch.), var **Gotherne** dem, der gjorde mest Opsigt i **Norden**, baade med Haand og Mund, **Sværdslag** og **Sang**, og gjorde især Udslaget i Kampen mellem **Danmark** og **Sverrig**. **Stærk-Odder** har derfor nok været en af de ypperste Gothiske Kæmper og Skjalde i den Tid, men saa har man slaaet dem i Hartkorn, som Skik var i gamle Dage, for at det desbedre kunde huskes og falde i Traad. Man fortalte derfor ogsaa om **Stærk-Odder**, at han havde havt **tre** Par Arme, men at **Thor** havde fundet, det var for mange, og rykket de to Par af ham, hvad knap kan mene andet end at den **Gothiske** Kæmpe-Stamme i Norden fik tidlig en god Aareladning, som kunde gaae for to, da **Øst-Gother** og **Vest-Gother** vandrede ud. Ligesaa vidt i Verden som **Gotherne** foer, gaaer da ogsaa **Stærk-Odders** Bedrifter, men i **Danmark** var det især En af vore **Froder**, han tjende, hans Død, han hævnede, og hans Datter, han frelste baade fra en næsviis **Guldsmed** og fra en grum **Bærsærk**, som beilede til hende. Samme Kong **Frode**

var blevet forraadt af sin Tydske Lehnsmand, Sverting, og Frodes Søn Ingel havde ikke blot giftet sig med Svertings Datter, men pleiede Venskab med hendes Brødre og lod sig af dem forføre til fremmede Sæder og slem Overdaadighed, indtil Stærk-Odder kom tilbage fra Sverrig, og holdt en ægte Udfeielses-Fest med alt det Fremmede og Kvindagtige i Kongens Gaard. Derfor hedder det i hans Svanesang:

Tydsken tilgode
Fik Skam og Skaar,
Dengang Kong Frode
Fik Banesaar;
Giælden betalde jeg godt med Rente,
Dengang jeg, Sverting! fra Gilbet sendte
Fru Hel din Æt.

Og for den Pige,
Som mig var kiær,
Klang, tør jeg sige,
Et Kæmpesværd;
Mindes det skal mellem tappre Helte:
Brødrene syv paa en Gang jeg fældte
For Frodes Mø!

Hvor da paa Tuer
Jeg saaret laae,
Siden man skuer
Ei græsgrønt Straa;
Saa mine Tarme forbrændte Jorden.
Aldrig udslettes det Spor i Norden
Af Helte-Ild!

Regner Lodbrog.

Regner Lodbrog skal have været en Søn af den Svenske Kong Ring, som vandt Seier i Braavalle-Slaget, og selv skal han have spillet Mester i hele Norden og hjemsøgde mange Lande med Ild og Sværd, til han omsider blev fanget af Kong Elle i Nordhumberland, og maatte ynkelig ende sine Dage i hans

Ormegaard, men skal dog endnu der have broutet af sine Bedrifter og endt med de Ord:

Hvis Grisene vidste,
Hvad Ornen maa friste,
De Stien vel brød,
Kom snarlig tilsyne,
Med Tand og med Tryne,
At frie ham af Nød!

Med Grisene meende **Regner** da sine mange stridbare Sønner, og disse Lodbrogs-Sønner blev da ogsaa navnkundige nok baade i **Norden**, i **Tydskland**, **Frankrig** og **Engeland**, hvor de rasede paa Kysterne med Ild og Sværd, men dette Lodbrog-Sagn er baade hos **Saxe** og især hos **Islænderne** blevet saa konstig udsmykket, at ingen kan hitte Rede deri. Vi har ogsaa en heel Kæmpevise, hvor **Regner** selv indføres talende og slutter omtrent saaledes:

Vi hugged med Kaarde,
O, vidste de Maager,
Min Baande og Kval,
De skulle vel blande,
Til **Elle** forsande
Saa beesk en Skaal;
Thi han lader Orme
Fortære mit Liv!
Op, Sønner! at storme
Og yppe Kiv!

Nu Laas for Munde!
Jeg lader nu stunde
Til **Odins** Gaard;
Han lader mig kalde,
Med Kæmperne alle,
Til Høibords Kaar!

Thorkild Adelfar.

Efter **Braavalle**-Slaget kom der en forvirret Tid i **Danmark**, saa deels raadte **Svenskerne**, og deels var det

Riise-Konger hist og her, og især i **Jylland**, og En af dem, som hedd **Gorm**, var saa nysgierrig af sig, at han endelig vilde vide, hvordan det saae ud ved Verdens Ende, i **Geirrodsgaard**, hvor, efter det gamle **Asamaal**, Jetter og Trolde havde deres Himmerig. Sagamanden **Thorkild Adelfar** eller den Vidtbereiste, siger man, tog sig da paa at være Veiviser, og ledsagede Kongen til **Geirrodsgaard**, men maatte siden fare alene til **Udgaard**, for at spørge Utgardilok eller **Udgaards Loke**, hvor Kongens Sjæl skulde hen efter Døden, og herom har vi da en heel Reise-Beskrivelse hos Saxe, der vel ikke er at tage lige efter Bogstaven, men er dog meget morsom. **Thorkild** fandt for Resten **Udgaards Loke** siddende i en mørk Hule i Bolt og Jern, og da han trak et Haar af Troldens Skiæg for at vise Kongen, naar han kom hjem, blev der saadan en Lugt og Stank, og saadant et Mylr af Hugorme, som spyede Edder og Forgift, at da **Thorkild** endelig slap ombord, havde han kun **Fem** tilbage af alle sine Følgesvende, og af de Fem mistede endda den Ene Haanden, den Anden Øinene og den Tredie hele Hovedet, førend de kom ud af Troldens Farvand. Siden, hedder det, blev **Thorkild** forslaaet af Vinden til **Tydskland**, hvor han fik Nys om **Christendommen**, og kom selvtredie hjem til **Danmark**; men da Kong **Gorm** hørde **Udgaards Loke**, som han kaldte sin Gud, afmale i al hans Vederstyggelighed, da tog han sin Død derover og sprak af Harme, saa det hele maa være et Æventyr, digtet med Flid, til i en Lignelse at fremstille det danske **Hedenskabs** Vanvid og Helsot.

Ansgar.

Der var i de Dage en **Jydsk** Riise-Konge, ved Navn **Harald Klak**, som, da han ikke kunde staae sig, reiste ud til Keiseren i **Tydskland**, en Søn af **Karl den Store**, og lod sig døbe, og han fik da, foruden anden Hjælp, en Præst hjem

med sig (826 e. Ch.) ved Navn **Ansgar** eller **Asger**, som var en meget from og god Mand, og kaldes sædvanlig „Nordens Apostel", fordi han var den Første, der arbeidede paa at indføre Daab og Christendom, baade i **Danmark** og **Sverrig**. Harald Klak hører man siden ikke meget til, men der var en anden Konge i Danmark, **Harek** eller **Hjerik**, som vel ikke selv lod sig døbe, men gav dog **Ansgar** Lov til frit at forkynde **Christendommen** allevegne i hans Rige, og de første **Kirker** hertillands blev da bygt i **Slesvig** eller **Hedeby** og **Ribe**. Da Kongen nu hverken selv lod sig døbe, eller nødte Rogen til det, gik det naturligviis meget senere med Christendommens Indførelse i **Danmark** end mange andre Steder, men det var just godt, fordi **Troen** er en **fri** Sag, som ingen kan tvinge Folk til, og **Hykleri** er meget værre end aabenbart **Hedenskab**.

Ansgar arbeidede for Resten utrættelig i hele **fyrretive** Aar, som det er en Fornøielse at læse om i hans Levnetsbeskrivelse af hans kiære Disipel **Rimbert**, og at det ikke var forgiæves, seer man bedst deraf, at den samme **Christne Tro** som han forkyndte, findes her dog endnu efter **tusind** Aars Forløb.

Hele fyrretive Aar
Gik han som paa Gløder,
Mødte dog i Kongens Gaard,
Hvad alt Surt forsøder:
Skjoldung-Drotten duehvid,
Vennesalig, engleblid!

Er din Herre som hans Svend,
Sagde han med Ære,
Ogsaa Christi gode Ven
Gierne jeg vil være,
Døb kun du, men far i Mag!
Troen er en **Hjertesag**!

Det var først fra **Hedeby**,
Anguls Jarlesæde,
Klokke-Klang lød høit i Sky,

Hvorved Trolde græde;
End om Aser hundred Aar
Harpen klang i Leiregaard!

Thyre Dannebod.

Thyre Dannebod var en **Engelsk** Prindsesse, christelig født og opdraget, og dog gift med **Gorm** den **Gamle**, en grum Hedning, som igien havde samlet **Danmark** under een Konge og forfulgde de **Christne** i **Jylland**, men **Thyre** fik ham dog endeel formildet, og kaldes **Dannebod** eller Danmarks Opreisning, fordi hun baade vandt **Skaane** til Riget igien og byggede Volden **Dannevirke** ved **Ejderen** til Landeværn imod **Tydskerne**. Hun og **Gorm** skal ligge begravede hver i sin Høi ved **Jellinge** Kirke, hvor man ogsaa har fundet deres Ligsteen med Runeskrift, og vi kiender allesammen Visen om **Dannevirke**, hvori det hedder:

Dannemark vi nu kan ligne
Ved en fredlyst Vang,
Himlen den med Frugt velsigne,
Fryd og Fuglesang!
Gid som Korn opvoxe Knegte,
Der vil frisk for Marken fægte,
Føre Dannebod paa Tale,
Naar hun er i Dvale!

Harald Blaatan.

Harald Blaatan var en Søn af **Gorm** og **Thyre**, og kaldes sædvanlig den første **Christne Konge** i **Danmark**, som flyttede fra **Leire** til **Roskilde**, og ligger der begravet i **Domkirken**; men just derfor var det naturligviis de **Christnes** Lyst at rose og **Hedningernes** at laste ham, saa om ham siger de gamle Folke-Sagn dem selv imod, og bliver derved uefterrettelige. Kun derom er man enig, at han faldt

ynkelig, i en Krig mod sin egen Søn, som stod i Spidsen for Hedningerne.

Man fortæller ellers ogsaa, at **Harald** var just ovre i **Jylland** for at faae en uhyre stor Kampesteen slæbt fra Stranden til **Thyre Dannebods** Grav, og havde spændt baade Folk og Fæ for den, og spurgde saa en Veifarende, han mødte, om han nogentid havde seet Folk trække saa stort et Stykke, men fik meget uventet til Svar: ja, igaar, paa **Viborg-Landsthing**, saae jeg Folk trække hele **Danmark** fra dig til **Svenn**, døm nu selv, hvilket Stykke var størst!

Saaledes fik ogsaa Danmark at finde, hvilken Ulykke det er, naar Folk med knytte Næver vil lukke hinandens Øine op eller omvende hinandens Hjerter.

Svenn Tveskiæg.

Svenn Tveskiæg var den forlorne Søn, som lod sig lokke til at bære Avindskjold mod sin egen Fader, og det var der naturligviis ingen Lykke ved. De, der havde hjulpet ham til den dyrekiøbte Seier, var en Flok hedenske Kæmper, som var vandret ud fra **Danmark**, og havde bygt sig en **Brattingsborg** ovre paa den **Pommerske** Kyst, ved Navn **Jomsborg**, og disse **Jomsvikinger** fangede siden **Svenn**, man siger hele tre Gange, saa han maatte løskiøbe sig i dyre Domme, og tilsidst var dertil intet andet Raad, end at **Dannekvinderne** maatte lægge deres Guldsmykker og Ringe sammen til Løsepenge, men derfor gav Kong **Svenn** dem ogsaa Arveret, som de før havde savnet.

Paa sine gamle Dage skal **Svenn** baade selv være blevet **Christen** og have gjort sig megen Umag for med det Gode at faae **Sællandsfarene** omvendt, og det kan nok være muligt, men lige vist er det dog, at han i sin sidste Tid, ved Hjelp af **Jomsvikingerne**, huserede slemt i **Engeland** og

sparede der hverken Kirke eller Kloster, saa, da han i det Samme døde pludselig, troede Engelskmændene, det var deres Skytshelgen, der havde dræbt ham.

Toke Skytte.

Toke Skytte var det, der skød **Harald Blaatan**, som, selv efter Sagnet hos **Saxe**, havde nødt ham baade til at skyde et Æble af sin egen Søns Hoved, og at løbe ned ad **Kullen** i **Skaane**; men hvem han ellers var, og hvoraf det dødelige Fiendskab mellem ham og Kong **Harald** reiste sig, det hører vi først af **Islænderne**, som havde deres store Morskab af at høre og føre gamle Fortællinger om hele **Norden**, og skrev dem op tilsidst i de saakaldte **„Islandske Sagaer"** eller **Sæger**. De har da ogsaa en lang Fortælling om **Toke Skytte**, som de kalder **Palne-Toke**, hvorefter han skal have været en **Fyensk Høvding**, og **Svenn Tveskiægs** Fosterfader, og den sidste Kæmpe for det gamle **Hedenskab** i **Danmark**, og saa kan man godt forstaae, der maatte være en Strid paa Liv og Død imellem ham og den første **Christne Konge**, der ogsaa, meget **uchristelig**, vilde tage alting med Staalhandsker.

Efter **Islændernes** Sigende havde **Palne-Toke** da ogsaa grundet **Jomsborg**, som **Saxe** kalder **Julin** og tilskriver Kong **Harald** dens Anlæg paa den **Pommerske** Kyst for at holde **Venderne** i Ave, og det var i alt Fald **Palnetoke**, som her sankede en Flok vilde, hedenske Kæmper om sig, især fra **Fyen**, **Skaane** og **Bornholm**, som, i **Svenn Tveskiægs** Tid, blev, under Navn af **Jomsvikinger**, en Skræk for hele Norden, indtil Kiernen af dem med Bornholmeren **Bue Digre**, eller Tykkert i Spidsen, fik deres Banesaar oppe i **Norge**, hvor de holdt et stort Søslag i **Sulefjorden** med den berømte **Hakon** Jarl paa **Lade**. Da denne **Hakon Jarl** nu selv var en stor Forfægter af det gamle **Nordiske Hedenskab**,

saa seer man heraf, hvordan Hedningerne selv ødelagde hinanden i **Svenn Tveskiægs** Tid, og da Resten af **Jomsvikingerne**, under **Skaaningen Høie-Thorkild**, enten satte Livet til eller lod sig døbe paa det **Engelske** Tog, saa var det en følgelig Sag, at det Danske Hedenskab fov ind med det Samme, især da der under **Knud den Store** kom mange **Engelske Præster** til Danmark, som dengang var meget klogere baade paa **Skriften** og alt Andet end Danskerne.

Knud den Store.

Knud den Store, en Søn af **Svenn Tveskiæg**, som til en Tid (efter 1030) var Konge baade over **Danmark**, **Norge** og **Engeland**, er i den store Verden den Navnkundigste af alle **Danske** Konger, men da han næsten altid var ovre i **Engeland**, hvor han ogsaa ligger begravet, og glemde hartad sit lille, uanseelige Fæderneland over det store og prægtige Verdens-Rige, saa har **Saxe** under ham kun eet mærkeligt Folke-Sagn, det nemlig om **Tymme Sællandsfar**, som under et stort Slag i Engeland reddede **Danehæren**. Det Bedste, man veed om **Knud**, er ogsaa hvad **Engelskmændene** fortæller, at da Smigrere havde sagt, at han regierede over Jorden, ligesom Vorherre over Himmelen, lod han en Dag sin Stol flytte ned til Floden, førend Høivandet kom, og sagde til Floden: vov ikke at væde din Herres Fod! men da Vandet steg ligefuldt, sagde han til Smigrerne: kan I nu see, hvem der raader? og siden vilde han aldrig bære Guld-Kronen. Han havde for Resten tre Sønner, som fik hver sit Rige, men de døde inden kort Tid Allesammen uden **Børn**, saa det fik snart (1042) Ende baade med hans Æt og hans Herlighed.

Svenn Æstridsen.

Svenn Æstridsen var en Søn af **Knud den Stores** Søster **Æstrid**, og da **Knuds** Sønner var døde, vilde de

Danske endelig have ham til Konge, som dog paa Moders Side var af den gamle Slægt, men han maatte i mange Aar slaaes med de **Norske** Konger om Riget, førend han fik Lov til at beholde det i Fred, og skiøndt han var en tapper Krigsmand, tabde han dog næsten alle de Slag, han holdt. Saaledes var det kun med Nød og neppe, han slap fra det store Søslag i **Nisaa**, ovre under **Halland**, som han holdt med den Norske **Harald Haardraade**, og man fortæller, at da han paa Flugten derfra kom forklædt ind til Karl Bonde i **Halland**, maatte han ikke blot høre af Bondens Kone, at Kongen af **Danmark** var baade en Stakkel og en Kryster, men da han tørde sig midt paa Haandklædet, snappede Konen det fra ham, som en Tølper, der gjorde hele Klædet vaadt paa een Gang. **Svenn** var imidlertid dog meget elsket i **Danmark**, og overlevede alle sine Gienvordigheder, og blev Stamfader til en ny Konge-Slægt, som med ham beholdt Thronen over **halvfjerde** Aarhundrede (1047—1412).

Under **Svenn Estridsen** levede **Engelskmanden Villum** eller **Vilhelm**, som var Biskop i Roskilde og bygde **Domkirken**, og deres Venskab i Liv og Død er blevet meget berømt, som der staaer i Visen:

Bisp **Villum** stod i Kirke-Kor;
Nu graver flink, I Svende!
Og graver bredt, thi brat i Jord
Skal sænkes Kister tvende,
Thi hvile vil jeg hos Kong Svenn,
I Jordens Skød, som Ben hos Ben!

Knud den Hellige.

Knud den **Hellige** var En af **Svenn Estridsens** mange Sønner, hvoraf fem regierede paa Rad efter hverandre, og er især blevet navnkundig for den sørgelige Maade, han kom af Dage paa, thi **Jyderne**, og især **Vendelboerne**, gjorde Oprør imod ham, de forfulgde ham over til **Fyen** og myrdede

ham der i **Odense**, i den Kirke, som endnu efter ham kaldes **Sanct Knuds** Kirke. Aarsagen var hans overdrevne Strænghed ikke blot med at afskaffe **Vikings-Togene**, som var en indgroet Vane, men ogsaa med at paanøde Folk **Christendommen**, som hidtil havde været og altid skulde være en fri Sag; og endelig med at paalægge **Tiende** til Geistligheden, som var en ny ulovlig Skat og Tynge. Til dette **Konge-Mord** (1086), som man aldrig havde troet muligt i **Danmark**, lod **Jyderne** sig især forlede af en **Falske-Blakke**, som, under Skin af at mægle Forlig mellem Kongen og Folket, gød paa begge Sider Olie i Ilden, og det maa dog heller ikke glemmes, at En af Kongens Brødre, **Bent**, og mange gode Dannemænd forsvarede ham til sidste Blodsdraabe. Paa Strængheden nær var **Knud** ogsaa en ypperlig Konge, som der staaer i hans Vise:

Danmark sig glæder og fryder med Skiel,
Det stander i feireste Grøde,
Utydsker og Trolde er slagne ihjel,
Og Afguderi er lagt øde!
Den ædle Herre de vog med Uret!

Oluf Hunger.

Oluf Hunger var En af **Hellig-Knuds** Brødre, og skiøndt han var udenlands, da Ulykken skedte, ansaaes han dog for at have været i Ledtog med Oprørerne, saa da han blev Knuds Eftermand og der kom Misvæxt, Hunger og Dyrtid i Landet, toges det for en Straf baade over Kongen og Folket. Saaledes skal han da ogsaa have taget det selv, og Rim-Krøniken lægger ham de Ord i Munden:

Om Juleaften det syvende Aar,
Da havde jeg ei uden Rugbrød tre,
Det gjorde mig i mit Hjerte Vee.

Jeg satte mig ned med Haanden under Kind,
Og bad til Gud med Hjerte og Sind,
At han vilde lægge mig Straffen paa,
Og over mit Folk misfundes saa!
Vorherre, han hørde min Bøn saa brat,
Jeg døde den samme Julenat!

Erik Eiegod.

Erik Eiegod var ogsaa en af **Knuds Brødre**, og hans Tilnavn siger selv, hvor almindelig elsket og livsalig han var. Da der nu ogsaa i hans Dage var Frugtbarhed og Velstand i Landet, saa gik det Folket meget nær, da han døde paa en Pillegrims-Reise til den hellige Grav (1103), som just paa den Tid ved det store **Korstog** var kommet i de **Christnes** Hænder. Det var imidlertid ikke for at slaaes med de Vantroe, Kong **Erik** reiste til **Jerusalem**, men til en kongelig Bod, fordi han i et Slags Raseri havde slaaet fire uskyldige Mennesker ihjel, og det kom af en Spillemand, som Kongen selv nødte til at bevise, hvad han havde pralet af, at han kunde giøre Folk gale med sit Spil.

Paa sin Pillegrims-Færd kom for Resten Kong **Erik** ogsaa til **Miaglegaard** eller **Konstantinopel**, hvor der tjende mange **Danskere** i den Græske Keisers Livvagt, de saakaldte **Væringer**, og derfor turde Keiseren gierne knap ladt ham komme ind i Staden, men gjorde dog siden megen Ære ad ham, og lod ham blandt Andet male af fra Top til Taa, fordi han var saadan en deilig Mand og ret en Kæmpe baade i Kræfter og af Høide og Førlighed.

Knud Lavard.

Knud Lavard var en Søn af **Erik Eiegod**, og vel blev han aldrig Konge i **Danmark**, men kun Hertug i **Slesvig** og Konge i **Venden** (Holsten og Meklenburg), men han

var dog saa mægtig og elsket i Riget, og blev Fader til saa berømt en Danekonge, at han alle Dage vil have et meget kongeligere Navn i **Danmarks** Krønike, end hans Farbroder **Niels**, som da bar Kronen. Denne **Knud Lavards** Held og Lykke blev ham imidlertid meget misundt, især af hans Frænde **Maagens** Nielsson, som nødvendig i ham maatte see en farlig Medbeiler i Kronen. Da nu **Maagens** var en Niding, som havde bidt Hovedet af Skam, lokkede han **Knud** til sig i **Harrested** Skov (lidt fra Ringsted), og stjal Livet af ham paa de Hellige-Trekonger-Dag (1131), skiøndt sig selv til liden Baade, thi **Sællandsfarene**, med den høiadelige **Skjalm Hvides** Sønner i Spidsen, foer strax i Harnisk og gjorde paa Landsthinget Maagens fredløs, og der udbrød en Borger-Krig, hvori baade **Maagens** og hans Fader, Kong **Niels**, satte Livet til (1134).

Hertug **Knud** blev begravet i **Ringsted** Kirke, hvor man endnu seer mange af hans Ætmænds Kister, og man siger, at ved hans Jordefærd sprang der en Kilde op underveis, hvor man hvilede med Ligbaaren, som der staaer i hans Vise:

Paa Stedet, hvor Hertugen han blev myrt,
Monne strax en Brønd opvælde,
Uskyldigt Blod haver med sig ført
Sit Tegn i den klare Vand-Kilde.

At bygge paa Gud, er Tryghed stor,
Han Sine vil ei undfalde;
Han straffer alvorligen Falsk og Mord,
Baade her og hisset med Alle!

Valdemar den Store.

Valdemar den Store var en Søn af **Knud Lavard**, men fødtes først otte Dage efter sin Faders ynkelige Mord, saa han havde kun daarlige Udsigter, og maatte en Stund see paa, hvorledes Andre reves om **Danmarks** Rige, hvoraf det nu

synbes, som hver Stridsmand skulde tage sin Part. Imidlertid var dog Lykken Danmark saa god, at **Valdemar** omsider (1157) beholdt det Hele, og forsvarede det valdelig mod **Venderne** eller **Slaverne** paa **Rygen** og i **Pommern**, som, under Borger-Krigene i Danmark, spillede Bas i **Østersøen** og brandskattede idelig de Danske Kyster. Kong **Valdemar** nøiedes heller ikke med at forsvare sig, men betalde Slaverne med rigelig Mynt, indtog **Rygen**, med dens Hovedstad **Arkona**, og brandskattede **Pommern**, men han havde ogsaa i **Skjalm Hvides** Sønnesønner: Biskop Axel (som Latinerne kalde **Absalon**) og hans Broder **Esbern Snare**, to store Helte og sjeldne Venner til sin Tjeneste, saa det var mest i Glandsen af deres Bedrifter, han glimrede. Disse to Brødre var født i **Fjenneslev** ved **Soer**, og i **Soer** stiftede de et Kloster, hvor siden Academiet eller den adelige **Høiskole** var, med de Vilkaar, at Munkene skulde blandt Andet skrive **Danmarks Krønike**, saa vi maae ogsaa takke dem for den **Rim-Krønike**, der siden blev fundet i Sorø-Kloster, og var den første **Danske** Bog, som blev trykt herinde. De, med hele deres Slægt, ligger da ogsaa begravede i **Sorø-Kirke**, som der staaer i Visen:

Sammen de sove i Danevang,
Skoven staaer deilig og grøn,
Sammen de svæve i Heltesang,
Den Sommer og den Eng saa godt kunne sammen!

Viser om dem, fra Mærs og Raa,
Skoven staaer deilig og grøn,
Svinger sig vidt over Bølgen blaa!
Den Sommer og den Eng saa godt kunne sammen!

Valdemar Seier.

Valdemar Seier var en Søn af **Valdemar** den **Store**, og havde en Tidlang Lykken med sig, saa han undertvang hardtad hele den søndre Kyst af Østersøen, ligefra **Elben** til

Esthland, og i **Esthland**, hvor han sloges med de hedenske Sørøvere, var det, man siger, at **Dannebrogs-Fanen** faldt ned fra Skyerne; men siden vendte Lykken Kong **Valdemar** Ryggen, saa en **Tydsk** Greve fik Held til at fange ham paa **Lyø** ved Fyen, hvor han laae paa Jagt, og næsten alle de undertvungne Lande rev sig løs.

I denne **Valdemars** Dage var det, Saxe Runemester blev færdig med **Danmarks Krønike**, som Biskop **Axel** havde faaet ham til at skrive, og det er en herlig Bog, som vi maae takke snart for Alt hvad vi veed om **Danmark**, ligefra **Dan** til **Valdemar** den Stores Død, for han nøiedes ikke med hvad han kunde finde i Bøger, men samlede alle de Sagn og Viser fra gammel Tid, som da var i Folkemunde, men vilde nu for længe siden været glemt, naar han ikke havde skrevet dem op.

Denne Kong **Valdemars** Dronninger, **Dagmar** og **Beengjerd**, er ogsaa blevet meget navnkundige, men vi veed ikke Andet om dem, end hvad der staaer i **Kæmpe-Viserne**, hvor **Dagmar** løftes til Skyerne, men **Beengjerd** faaer Last og Skam, og dog var det hendes Afkom, der arvede Riget, thi **Dagmars** Søn, **Valdemar**, blev skudt af Vanvare paa **Refsnæs**, til hans Faders store Sorg, som der staaer i Visen:

Hans Fingre de knak, der han dem vred,
Af Sorrig han Tænderne sammen beed!

End mindes vi, sagde han, *Lyø*-Jagt,
Men nu er faldet al *Danmarks* Magt!

Som Stormen afslaaer det modne Korn,
Saa ligger nu *Dannemarks* Haab og Horn.

O Danmark! om du din Skade forstod,
Da maatte du græde det klare Blod!

Herefter paa *Refsnæs* for Vesten-Vind
Ei skal sig bjerge nu Raa eller Hind!

Paa *Refsnæs*, hvor før stod Eg og Bøg,
Herefter skal groe skarns Hundeløg!

Med Beengjerd, „den beste Blomme“ som hun kaldes i Kæmpe-Viserne, havde Valdemar derimod tre Sønner: Erik, Abel og Christoffer, som baade overlevede ham, og blev, alle Tre, Konger i Danmark, den Ene efter den Anden, men kun til Ulykke, Sorg og Bedrøvelse for Land og Rige; thi Erik var saa haard imod Bonden, som dog er Landets Styrke, med ny Skat og Tynge paa Jorden, at de kaldte ham „Plovpenning“; Abel lod sin Broder skammelig myrde, for selv at blive Konge; og da den tredie Broder, Christoffer, kom paa Thronen, beholdt Abels Æt dog Slesvig eller Sønder-Jylland, og gjorde siden, i Ledtog med de Holstenske Grever, Danmark al den Fortræd, de kunde. I de tohundrede Aar, fra Valdemar Seiers Død (1241) til den Oldenborgske Stamme (1449), havde derfor Danmark en sur Tid at giennemgaae, og det er et stort Guds Under, at det dog holdt sammen og ikke blev splittet ad i mange Stykker, thi det stilede baade vore Naboer og de Fleste af Herremændene paa, og der var ikke en Eneste af Kongerne, som ret havde Hjerte for de Ringe og saae paa det almindelige Bedste. Herremændene greb om sig, saa Kongens Hænder blev bundet, og næsten alle de smaa Eiendommere blev Træl-Bønder, Bisperne og Klosterherrerne eller Abbederne kappedes med de verdslige Herremænd i alle Maader, alt det Gamle blev glemt og det Ny var ikke værdt at nævne, saa Rim-Krøniken, som immer blev mere vandet, og nogle Kæmpe-Viser, mest meget sørgelige, er Alt hvad der fra den Tid vidner om, at Danmark dog ikke reent forgik under Næve-Ret og Munke-Latin.

Erik Glipping.

Erik Glipping var en Søn af Christoffer den Første, og man veed ikke Andet om hans Regiering, end at han laae i Kiv og Strid baade med dem i Slesvig og Holsten, og

med sine egne Bisper og Adelsmænd, saa vi skulde sprunget ham over, hvis han ikke var kommet saa ynkelig af Dage (1286) i en øde Lade, i **Finderup** (ved Viborg), hvor endeel sammenrottede **Herremænd**, med Marsk **Stig** i Spidsen, brød ind om Natten og myrdede ham. Da de saa, som følgeligt var, blev gjort fredløse for deres Ridings-Værk, bygde de dem en Røver-Borg paa den lille Øe **Hjelm**, under **Mols** (østen for **Ebeltoft**), og bar Avindskjold mod deres Fædernelands, til endeel af dem, som **Rane Jonsen**, havde fundet deres Død paa Retterstedet, og Resten paa andre Maader.

Herom handler mange Kæmpe-Viser, hvoraf En begynder mærkelig saa:

Der ere Saamange i Danmark,
Som alle ville Herrer være,
Og de ride dennem til Riber By,
At lade sig Klæder skiære,
Og nu staaer Landet i Vaade!

Og en Anden slutter ligesaa mærkelig:

Den Bonde han ganger paa Marken ud,
Og saaer han der sit Korn:
Hjelp os, Gud-Fader i Himmerig,
For nu haver Hjelm faaet Horn!

Gud naade os arme Bønder graa,
At Glipping han skulde regiere,
Og var til Verden han aldrig født,
Da havde det baadet os mere!

De store Ege, i Skoven staae,
Naar de udi Storm omfalde,
Da slaae de ned baade Hassel og Birk,
Og andre smaa Ymper med Alle!

Marsk **Stig** selv var vel mest undskyldt, da Kongen nok havde gjort hans Ægteskab og dermed hele hans Huus ulykkeligt, og det er en meget hjertelig Vise, vi har om hans Døttre, som begynder saaledes:

Marsk Stig han haver sig Døttre to,
Saa krank en Skæbne monne de faae,
Den Ældste tog den Yngste ved Haand,
Og de foer vide om Verden!

Niels Ebbesen.

Niels Ebbesen var en **Jydsk Herremand**, som boede paa **Nørreriis**, i **Grevens** Tid, det vil sige, da de to **Holstenske Grever, Geert** af **Rendsborg** og **Johan** af **Kiel** havde skilt **Erik Glippings** Søn, **Christoffer** den **Anden**, ved Kronen og deelde Riget som et Rov, saa Grev **Johan** solgte **Skaane** til **Sverrig**, og kiørde i Ring med **Sælland** og Smaa-Øerne, mens Grev **Geert** spillede op med **Fyen** og **Jylland**. Da saa Grev **Geert** mærkede, at **Jyderne**, som ikke godt taaler strængt Herskab, især naar det er Tydsk, begyndte at knurre, med **Niels Ebbesen, Niels Bugge** paa **Hald**, og andre Herremænd i **Ryggen**, saa hvervede han sig en heel Krigshær af forvovne Kroppe, ude fra Tydskland, og med dem lagde han sig til Borgleie i **Randers**, for at tugte Jyderne og kvæle deres Knur i Fødselen. Da var det, **Niels Ebbesen**, en Foraars-Nat (1340), vovede sig ind i **Randers** kun med **tresindstyve** Følgesvende, overfaldt og dræbte den „kullede Greve", som de kaldte ham, kastede Broen af efter sig og slap i Behold, men faldt dog Aaret efter ved **Skanderborg**, i Spidsen af de **Jydske** Bønder, som ikke kunde hamle op med de udlærte Tydske Krigsfolk, under Grev **Geerts** drabelige Søn, **Staal-Henrik**.

Mere veed vi ikke om denne mærkelige Tildragelse, som **Danmark** ventelig maa takke for at det endnu er et frit Kongerige, og det er derfor ligesaa naturligt, at **Niels Ebbesen** maa høre ilde i **Holsten**, som at han berømmes i **Danmark**, hvor man snart begyndte at synge:

Gud glæde din Sjæl, **Niels Ebbesen!**
Du varst en Dansker Helt,
Saa gierne vilde du dit Fædernelan
Ved fremmede Giæster skilt.

Christ signe enhver god Dannesvend,
Som baade med Mund og Haand,
Uden Skrømt og Tant, med Flid og Tro,
Vil tjene sit Fædernelan!

Og nu begynder vi igien at synge:

Forgangen er siden femhundred Aar,
I Lyst og Nød,
End Dannebrog vaier og Danmark staaer
I Aftenrød.
Kappes nu, alle Smaafugle i Lunden!
Nu er til Sang om **Niels Ebbesen** Stunden!
Lad Tydskerne græde for Danmark!

Valdemar Atterdag.

Valdemar Atterdag var en Søn af **Christoffer uden Land**, og i sin Ungdom flakkede han ogsaa omkring udenlands, uden vel at tænke stort paa **Danmark**, men da den „kullede Greve" var borte, og **Valdemar** hørde, at Folk herinde længdes efter ham, for at blive de Fremmede kvit, umagede han sig dog herind (1340), og fik det deilige Tilnavn „**Atterdag**", fordi det lykkedes ham at samle hele **Danmark** sammen igien, og Dannemænd fandt, at **indfødt Herskab**, om end maadeligt, var dog mod det **Fremmede** som Dag mod Nat. Med den Tro staaer og falder ogsaa **Danmark**, saa den Menneske-Alder (1340—75), **Valdemar Atterdag** sad paa Thronen, maa endnu, trods al Ulempe, være os en Høitid, og i det saakaldte **Gaase-Taarn** seer vi endnu en Levning af **Vordingborg Slot**, som **Valdemar** gierne skal have kaldt sit Himmerig paa Jorden. I hans Dage havde vi ellers den store

Pest, som, under Navn af den „Sorte Død," gik Verden rundt og bortrev ogsaa Kong Atterdag. I Rim-Kroniken hedder det skjelmsk nok:

Immer er Muus, alt som hun maa,
I fattig Kones Pose,
Men kommer Katten, og driver hende fra,
Deraf hun lidet ter rose;
Hvor Musen og Katten giør begge Eet,
Der pleier god Bonde at tabe,
Uden han seer dertil fuldvredt,
Da holdes han for en Abe!

Dronning Margrethe.

Med Valdemar Atterdag uddøde Svenn Estridsens Mandsstamme, thi hans Søn Christoffer døde førend han, men hans Datter Margrethe, som var gift med Kongen af Norge, forstod saa godt at fiske i rørte Vande, at hun blev Keiserinde over alle tre Nordiske Riger. Sverrig, hvis Kongestamme ogsaa var uddød, havde nemlig faaet en Tydsk Hertug, Albrekt af Meklenborg, til Konge, som man var yderst misfornøiet med, saa en stor Deel af de Svenske Herrer indkaldte selv Dronning Margrethe, og skiøndt Albrekt kun loe ad det, kaldte hende Skiørte-Kongen og sendte hende en Slibesteen at hvæsse sine Synaale paa, saa tabde han dog Slaget ved Falkøping mod hendes Stridshøvedsmand, Iver Lykke, faldt selv i Fangenskab og maatte give Afkald paa den Svenske Trone. Saa var det, Dronning Margrethe (1397) fik udgjort, paa en stor Herredag i Calmar, at Danmark, Norge og Sverrig skulde herefter altid have fælles Konge, og skiøndt denne saakaldte „Calmarske Forening" gik snart overstyr, blev Danmark og Norge dog ved at staae Last og Brast med hinanden over firehundrede Aar (1397—1814) og skiltes endda kun ad med skarpe Sværd.

Dronning Margrethe ligger begravet i Roskilde Domkirke, og paa Kisten er hendes Billede udhugget i hvidt Alabast, som der staaer i Roskilde-Rim:

Hvad er det, som midt i Nat
Skinner hist saa hvidt og mat?
Det er Nordens Amazone,
Med sin brede Trilling-Krone,
I sin hvide Gienfærds-Dragt,
Thi i saadan Døbning-Pragt
Hun i Nord ved Midnatstide
Syndes i sin Borg at skride!

Det vil da sige, det var en forskrækkelig død Tid, Dronning Margrethe glimrede i, som man ogsaa kan see paa Kæmpevisen om Iver Lykke fra Skanderborg og Kong Albrekt, men Gnist af Liv var dog tilbage, ligesom i Visen, naar det lyder om de Danske:

Det skebte paa en hellig Søndag,
At de monne Messen høre,
Siden foer de til Øresund,
Og lode sig overføre.

Og de rede over de Skaanske Bjerge,
Og over de grønne Enge,
Det var stor Lyst at see derpaa,
Hvor de lode Hestene springe!

Christian den Første.

Dronning Margrethes Søn Olav døde længe før hun, og efter hendes Død (1412) skulde da først en Pommerink (Erik) og saa en Bairer (Christoffer), langt ude af Slægten, styret de tre Nordiske Riger; men det vilde slet ikke gaae. Alle var misfornøiede, rovgierrige Herremænd sloges daglig med hinanden og udsugede Folkene, og Bønderne gjorde Op-

rør, i **Sverrig** under **Engelbret**, og i **Thy** og **Vendsyssel** under **Henrik Tagesen**, om hvem der staaer i Visen:

Det var Henrik Tagesen,
Han værged sig saa vel,
Efter at han var sunket i Knæ,
Syv Mand han slog ihjel!

Da derfor **Christoffer** af **Baiern** døde (1448), valgde **Svenskerne** sig en indfødt Konge, og de **Danske** valgde Grev **Diderik den Lykkeliges** Søn **Christian** af **Oldenborg**, som ogsaa blev Hertug i **Slesvig** og **Holsten**; kun Skade, at han for at vinde Holstenerne lod sig vælge i Slesvig, der, som et dansk Lehn, skulde hjemfaldet til Kronen. Hermed begyndtes et nyt Tidsrum, hvori **Danskheden**, vel meget langsom, men dog kiendelig, levede op igien under den **Oldenborgske** Stamme, som nu har beklædt Thronen i fulde **firehundrede** Aar. I al den Tid har da ogsaa **Kiøbenhavn** været **Hovedstaden**, og allerede under **Christian** den **Første**, som regierede en heel Menneske-Alder (1449—81), blev baade vor **Studigaard** eller **Høiskole** (Universitetet) oprettet, og den **Danske Rimkrønike** fra **Soer** udgivet paa Prænt, begge Dele Livstegn og Forløbere for det Kæmpeskridt, som skede ved **Morten Luthers** Hjelp, da ogsaa **Danmark** afkastede **Pavedømmets** Aag, feiede **Latinen** ud af **Kirken** og indførde **Modersmaalet**, der altid hos et Folk er Livs-Aanden og Hjertesproget.

Med **Christian** den **Første** slutter vor **gamle Rim-Krønike**, og i Tilegnelsen til ham, af **Broder Niels** fra **Soer**, staaer der ganske mærkelig:

Jeg har ikke drukket af den Franske Vin,
Ei heller af hende, som groer ved Rhin,
  Det er min høieste Kære;
Jeg faaer give mig nu til Taal,
Og skrive og rime alt paa det Maal,
  Min Fader og Moder mig lær'e!

Hans.

Hans var Christian den Førstes ældste Søn, og fulgde ham paa Thronen i Danmark og Norge, ja selv, for en kort Tid, i Sverrig, men navnkundig er han kun af det store Nederlag, han, som hele Nordens Konge, leed paa et Tog imod Bønderne i Ditmarsken, en lille Krog mellem Eideren, Elben og Vesterhavet, som, ligesiden Valdemar Seiers Dage, havde tappert forsvaret sin Frihed baade mod de Holstenske Grever og de Slesvigske Hertuger. Kong Hans brød ind med en stor Krigshær (1500), men, med sine mangfoldige Vandgrøfter og store Moradser, er Ditmarsken en vanskelig Mark for Krigsfolk, og da Kong Hans rykkede uforsigtig frem, kom han i Klemme mellem Meldorp og Hemmingsted, hvor Bonden Volf Isebrand stod fast med sine Landsmænd, saa der faldt Herremænd i Skokketal, og det var kun med Nød og neppe, at Kongen og hans Broder, Hertug Frederik, undkom.

Et halvt Aarhundrede senere (1559) maatte Ditmarskerne imidlertid dog bukke under for deres mægtige Naboer, og har siden rolig fundet sig i et mildt Herredømme.

Christian den Anden.

Christian den Anden, Søn af Kong Hans, naaede ogsaa for et Øieblik, at blive Konge over alle de tre nordiske Riger, men er dog egenlig kun navnkundig af sin Grusomhed, hvormed han, i det „Stokholmske Blodbad" lod mangfoldige Svenske Herrer henrette (1520), og af sin derpaa følgende Ulykke, da han maatte gaae i Landflygtighed, blev fanget med List og smidt i Taarnet, hvor han maatte henslide mange sørgelige Aar (1532—59). Han var imidlertid godt lidt af Borger og Bonde, som naturligviis undte deres strænge Herskab: Adel og Geistlighed, al den Tugt de kunde faae,

og imellem Kong Christians gode Venner var der en ægte Dannemand, Christen Pedersen fra Svendborg, som fik Saxes Danmarks-Krønike trykt i Paris, oversatte Holger Danskes Krønike, udgav Peer Laales Samling af danske Ordsprog, og vilde gierne havt gammel Danskhed gienfødt i alle Dele, men han havde ikke Kræfter til rigtig at føre det ud, og blev desuden tidlig, ved at gaae i Landflygtighed med Kong Christian (1523), saa godt som tabt for Danmark. Et af de bedste Minder, vi har om Christian den Anden, er „Amagerne" i Hollænder-Byen, som han kaldte ind, og som vel har været vore bedste Lære-Mestre i at dyrke Kiøkken-Urter.

Fra nu af var den Calmarske Forening aldeles opløst, thi efter det Stokholmske Blodbad valgde Svenskerne sig en indfødt Konge i Gustav Vasa, som blev Stamfader til en vældig Slægt, og i hele tohundrede Aar (1523—1720) var Krigene mellem Danmark og Sverrig næsten de eneste Bedrifter i Norden.

Christian den Tredie.

Christian den Tredie var ogsaa en Sønnesøn af Christian den Første, men en Søn af Frederik den Første, som Adelen gav Kongenavn, da den gjorde Oprør mod Christian den Anden, og da Kong Frederik var død (1533), gav Lybekkerne for, at de vilde sætte den fangne Kong Christian paa Thronen igien, hvorved der opkom en Borger-Krig, kaldet „Grevens Feide", saa Christian den Tredie maatte bruge Magt, og selv beleire Kiøbenhavn, før han blev fast i Høisædet. Det Første, han saa brugde sin Overmagt til (1536), var at fængsle alle Rigets Biskopper og nøde dem til at afstaae alle de Godser og Herregaarde, der laae til Bispe-Stolene, og alt Dette, saavelsom Kloster-Godserne, deelde

saa Kongen og Adelen imellem sig, hvad
Ret, da ikke **Folket** fik sin Deel men
derved fik **Tiende-Friheds**; men Geistligh
dømmets Tid spændt Buen saa høit, at d
det gik den ikke stort bedre i Nabolande
Luther var opstaaet i **Tydskland**, og havd
ten, at **Christi Statholder** og **Apost**
maatte ikke have deres Rige, Magt og Ær
men skulde kun have Lov til frit at for
og maatte, saa godt de kunde, leve af Ev

Dette, at **Bisperne** mistede deres
Klosterne deres Munke og Paven i
samt at vi fik **Bibel, Alterbog** og **Psa**
istedenfor paa **Latin**, og lutter Præster,
Luthers Catechismus, det kalder ma
mationen" (Kirke-Fornyelsen), og da
førdes med Folkets Minde, og til Gavn
maalet, Oplysningen og **Friheden**,
Ulæmpe, en glædelig Begivenhed. Havde
som med Pennen gjorde sit Bedste, ogsaa
det „Ny Testamente", ellers havt noget a
Hele blevet mindre Tydsk og bedre Dansk,
ikke saa være, og saavel **Hans Tausen**
der egenlig førde an, var hjertensgode,
skiøndt de var langtfra at have **Christe**
sige da **Morten Luthers** opvakte Hoved.

Frederik den Ande

Christian den Tredies Søn og Efter
Frederik den Anden, begyndte sin Regier
Ditmarsken, og førde en Syvaars-Krig
blev berømt af de **Danskes** Seier under
ved **Falkenberg** og **Svarteraa** i **Halland**

[illegible]

[illegible]

Christian den Fjerde.

Frederik den Anden [illegible] Christian den Fjerde [illegible] Dronning Margrethe [illegible] (1588—1648) [illegible] (1644) [illegible] under Femern [illegible] Øie. [illegible] Christian den Fjerde [illegible] under Wallenstein [illegible] Danmark [illegible]

thi ikke alene **Runde-Taarn, Holmens-Kirke, Børsen, Rosenborg** og **Frederiksborg**, staaer endnu til hans Amindelse, men **Christianshavn**, saavelsom **Christiansand** og **Christiania** i Norge, bære endog hans Navn, og **Altona**, som han anlagde til en Brand i **Hamborgs** Næse, er voxet op til en Handelsstad, der giør ham Ære. Et af hans bedste Anlæg: det „Ridderlige Academi" i **Soer**, som skulde afløse det berømte Kloster, har rigtig nok hidtil ikke villet lykkes; men det kom deraf, at man vilde forædle **Danskheden** med **Latin**, som netop er at fordærve den, saa, naar **Dansken** faaer Lov at raade, kan Academiet i **Soer** endnu blive **Christian** den **Fjerdes** stolteste, varigste og bedste Mindesmærke.

Om ham er det for Resten Dannemænd synge:

Kong Christian stod ved høien Mast,
I Røg og Damp,
Hans Værge hamrede saa fast,
At Gothens Hjelm og Hjerne brast;
Da sank hver fiendlig Speil og Mast,
I Røg og Damp;
Fly, skreg de, hver som flygte kan!
Hvo staaer mod **Danmarks Christian**
I Kamp!

Og om ham staaer i Roskilderim:

Kæmpeblomst! i mange Aar
Syndes Danmarks Rosengaard
Blomstrende, fordi du bred
Branged i dets Konge-Bed!

Det vil da sige, at Tilstanden i Danmark syndes bedre end den var, thi **Adelen**, som, efter Geistlighedens Fald, havde hele Magten, misbrugde den baade til at binde Kongen og undertrykke Folket, og **Danskheden**, som havde faaet Luft ved Reformationen, var nu igien nær ved reent at kvæles i **Latin-Skolen**.

Frederik den Tredie.

Frederik den Tredie var ikke opdraget til Dansk Konge, men til Latinsk Lærd, og da hans ældre Broder **Christian** var død førend Faderen, maatte **Frederik** kiøbe Kronen af Adelen med en **Haandfæstning**, der aldeles bandt Hænderne paa ham. Det var ingen gode Tegn, og da det høiadelige **Rigsraad** fandt for godt at erklære **Sverrig** Krig, kom **Danmark** ogsaa øiensynlig paa Randen af sin Undergang; thi **Sverrigs** stridbare Konge **Karl Gustav**, ledsaget af **Landsforræderen** Korfits Ulfeld, indtog i en Ruf baade **Jylland** og **Fyen**, gik paa Isen over **Store-Belt**, og fandt hardtad ingensteds Modstand før han stod for **Kiøbenhavns** Porte, og Hovedstaden var da saa slet befæstet, at havde han vovet paa det, kunde han rimeligviis have taget den med en Trumf. Det var imidlertid ikke Guds Villie, at **Danmark** saa ynkelig skulde forgaae, thi **Kongen** og **Borgerskabet** fik Tid til at summe sig, tog Mod og Mandshjerte til sig, og udholdt med Ære en af de længste og farligste Beleiringer, hvorunder især **Natte-Stormen** den 11te Februar (1659) er uforglemmelig. Herved blev **Danmark** frelst, thi vel maatte Det afstaae **Skaane** med mere til **Sverrig**, men **Kongen** og **Kiøbenhavns Borgerskab**, som havde reddet Fædernelandet, gjorde nu fælles Sag mod den vanslægtede Adel, som havde styrtet det i Ulykke, og Rigsraadet maatte da finde sig i, at **Kongen** (1660) fik **Arve-Ret** og **Enevolds-Magt**, for at han kunde beherske alle sine Undersaatter faderlig, og **frit** forordne Alt hvad han saae, var til fælles Bedste. **Bornholm**, som under Krigen havde været indtaget af Svensken, men selv revet sig løs, fik til Belønning store Friheder, som det har endnu, og uagtet **Latinen** giennem hele det **Syttende** Aarhundrede blev ved at undertrykke **Danskheden** baade i Tankegangen og i Bøgerne, saa spaaede **Borgerskabets** Fædrelands-Kiærlighed og afgiørende Seier dog bedre Tider.

Den store Bogsamling (det Kongelige Bibliothek) bag Slottet er, som man kunde tænke, et Mindesmærke om vor lærde Konge, men „Høieste-Ret“, som en fri, øverste Domstol, der skal holdes for aabne Dørre og lade hver frit tale sin Sag, det er et levende Mindesmærke om, at den første Enevolds-Konge ingenlunde satte Retten i Spydstagen. Derfor lægges det ham passelig i Munden:

Fri paa Fædrelandets Alter
Blev den Danske Krone lagt,
Hver, som efter mig forvalter
Med den uindskrænket Magt,
Mindes vel, at den blev givet
Ei til Døden, men til Livet,
Ei til Eens, men til Alles Gavn!

Til min hele Æt det voved
Dannemænd at fæste Tro,
For min hele Æt jeg loved
Hver at nyde Sit i Ro,
Loved Dannemænd at finde
Christendom og Mildhed inde,
Hvor de Spiret saae udstrakt.

Retten have maa sin Gænge,
Saa for Store, som for Smaa,
Vold og Magt saalidt som Penge
Den i Danmark bøie maa!
Til, paa Majestætens Vegne,
Uden Sky derom at hegne,
Satte jeg en Konge-Ret!

Den skal staae til Verdens Ende,
Vidne høit fra Slægt til Slægt,
At vor Magt vi fik ihænde
Kun til Rettens Varetægt,
Vidne, med den store Gave:
Dannemand er ingen Slave;
Dane-Kongen ei Tyran!

Christian den Femte.

Christian den **Femtes** Regiering (1670—99) var glimrende, og vilde været det endnu langt mere, hvis han ikke saa *tidlig* havde skilt sig ved sin **Høire-Haand**, den statskloge **Griffenfeld**, en **Kiøbenhavnsk Borgermands** Søn, som ved sine store Evner havde svunget sig op til første **Minister**, men ved sin egen Uforsigtighed, ved Adelens Misundelse og Kongens Letfindighed, blev affat (1676), beskæmmet og sat paa **Munkholm**, hvor han i 22 Aar forgæves sukkede efter Frihed og Virksomhed. Det er imidlertid ingenlunde Guld Alt hvad der glimrer, saa **Christian** den **Femtes** Regiering blev endda **glimrende** nok, ved Oprettelsen af **Grevskaber** og **Baronier**, Indførelsen af allehaande **Rang-Titler**, Stiftelsen baade af **Elefant-** og **Dannebrogs-Ordenen** (blaa og hvide Riddere), Rigets **Opmaaling**, **Niels Juels** Seier i **Kiøge-Bugt** (1677), og den ny **Lovbog**, **Alterbog** og **Psalmebog**, som har giældt lige til vore Dage og giør saa tildeels endnu. Mellem disse var ogsaa **Lovbogen**, hvori **Griffenfeld** havde megen Deel, og **Psalmebogen**, meest af Bisskop **Thomas Kingo**, virkelig Mester-Værker i deres Tid, og stærke Livstegn af den **vaagnende Danskhed**. Paa samme Tid var det endelig, at Præsten **Peder Syv** i **Stevnsherred** udgav den anden Deel af vore gamle **Kæmpeviser**, og den store Samling af **Ordsprog**, som endnu gaaer under hans Navn, og det maatte immer bidrage noget til at opfriske gamle Minder og vedligeholde gammeldags Sang og Tale.

Om Slaget i **Kiøge-Bugt** er det vi synge:

> **Niels Juel** gav Agt paa Stormens Brag,
>   Nu er det Tid,
> Han heisede det røde Flag,
> Og slog paa Fienden Slag i Slag,
> Da skreg de under Stormens Brag:
>   Nu er det Tid,

Fly, skreg de, hver som veed et Skjul!
Hvo kan bestaae mod Danmarks Juel
I Strid!

Frederik den Fjerde.

I Frederik den Fjerdes Tid (1699—1730) spillede først Svenskerne under Karl den Tolvte, og siden Russerne under Peder Zar, som har bygt Petersborg, Mester i Norden, saa Kongen af Danmark var som Spurv i Trane-Dands, men da de to Store slet ikke kunde forliges, og Karl den Tolvte alt i sin Ungdom blev skudt før Frederikshald, saa løb det dog taaleligt af, og paa Østersøen var Danmark endnu Dronningen, men hjalp selv Rusland til at blive den frygtelige Sømagt i Norden, som Det nu er.

Det Attende Aarhundrede, som hos os begyndte med Frederik den Fjerde, var i det Hele meget upoetisk og uhistorisk, vantro og gjøglevurnt, eller med eet Ord: Fransk, saa det maa ikke forundre os, at vi ogsaa spore en aandelig og hjertelig Vintertid i Danmark, men i den første Menneske-Alder skjuler det sig dog endnu, tildeels under Vintergrønt fra Norge.

Det var saaledes ikke blot Frederikshald, der udmærkede sig i den Svenske Krig, thi fremfor Alt glimrede Normanden Peder Wessel Tordenskjold, der, som en Vovehals af første Skuffe, svang sig op fra Ulk til Admiral, og den Norske Præst, Hans Egede, som dog var Dansk af Fødsel, vovede sig (1721) op til de vilde Grønlændere, for at udbrede Christendommen. Allermest berømt er dog en anden Normand, Ludvig Holberg, blevet, og skiøndt han var baade Rimsmed og Historieskriver i den Franske Stil, saa var han dog den Manerligste og Godmodigste af alle dem, der har gjort Løier med Alting, og han skabde med sin Peer Paars og sine Lystspil (1719—31) en Dansk Morskabs-Læsning, der i

Tidens Længde maatte give **Latinen** og det stive **Bogorme-Væsen** sin **Helsot**, thi det er umuligt paa een Gang at finde Smag i **Dansk** og **Latin**, Levende og Dødt, skiøndt man godt kan have Lyst til det Ene og dog have sin daglige Plage af det Andet.

Alt dette var **Norsk**, men at det **Danske** dog ikke laae ganske i Dvale, minder især Jørgen Sorterups Heltesange (1715) os om, thi det var unægtelig Kæmpevise-Tonen han sang i:

Herr Sested har avlet en Søn under Øe,
De Svenske til Sorrig og Kvide,
Han haver den Skæbne, han aldrig skal døe,
Og aldrig sin Klædning opslide!
Af Herren er Seiren alene.

Og Herr Sested var ikke den eneste Adelsmand, der endnu fulgde Heltespor, thi det gjorde Iver **Hvitfeld** endogsaa glimrende, da han (1710), for at redde den danske Flaade, sprængde sit Skib og sig i Luften.

Selv var **Frederik** den **Fjerde** slet ingen Ven ad det Glimrende, undtagen i klingende Mynt, det seer man ogsaa paa **Frederiksberg** og **Fredensborg**, og paa de mange smaa teglhængte **Landsby-Skoler**, som er hans tarvelige Mindesmærker; men at han **alvorlig** tænkde baade paa **Bondens** Oplysning og Udfrielse af **Trælle-Standen**, hvori han var nedsunket, det mindes **Hjertet**, som tager Villien i Gierningens Sted, og sidder vel lavere end **Hovedet**, men gaaer dybere og giemmer bedre. Var det lykkedes med **Stavnsbaandets** Løsning og **Landeværnets** Indretning, som han forordnede, da havde Danmark ikke blot sparet Millioner, men vundet et **Aarhundrede**.

Christian den Sjette.

Der havde nylig (1728) været en stor Ildebrand i **Kiøbenhavn**, hvorved ogsaa Hoved-Kirken, med det berømte „**Frue-**

Spir", var lagt i Aske, og under **Frederik** den **Fjerde** havde ogsaa det **Døde** i **Kirken** stukket slemt af mod det **Levende** i **Skuespil-Huset**. Flaaden var, under den sparsommelige **Konge**, efter Krigen blevet forsømt, og det gamle Slot i Kiøbenhavn var Dronning **Sophie Magdalene** (fra **Baireuth** ved **Nürnberg**) ikke nær stadselig nok, saa **Ombygning** og **Opbyggelse** var, hvad **Christian** den **Sjette** (1730—46) daglig tænkde paa, men Lykken, han dertil havde med sig, var kun meget tynd, saa allerede længe har **Dokken**, **Overhøringen** (Confirmationen), og de saakaldte „gudelige Forsamlinger“ især i **Stormgade**, med Danmarks den voxende **Giæld** og Dynge af **Forordninger**, været de eneste Spor af hans Regiering. **Bønne-Bogen** til Hove blev nemlig lukket i og **Comedie-Huset** lukket op, og næsten alle **hans** Forordninger lagt paa Hylden, saasnart han var begravet, det af ham fornyede **Stavnsbaand** blev, skiøndt meget senere (1788), dog ogsaa løst, det til os meget for prægtige og kostbare **Christiansborg** brændte alt i forrige Aarhundrede (1793), og i Begyndelsen af Dette styrtede **hans** Frue-Kirke for de samme **Engelskmænd**, som gjorde reent Bord i **Havnen** og paa **Holmene**, saa der blev ikke Spor af den Flaade, han skabde til kostbar Stads og liden Nytte! Den egenlige Ulykke var imidlertid, at han vilde have Alting paa sin **Tydsk**, hvad ligesaalidt vil lykkes i Danmark, som det kan hue Dannemænd, og med **Christian** den **Sjette** begyndte den ulyksalige Fordom at herske herinde, som endnu kun spores alt for kiendelig, at Folk skal blive **lykkelige**, ikke ved at ledes og dannes til det Bedste, de have **Lyst** og **Anlæg** til, men ved at **skabes** om efter **Andres** Hoved, hvad dog i **Grunden** er ligesaa **umueligt**, som det altid er **unyttigt** og i **Længden** **utaaleligt**, er en Afretning til at **giøre** forlorne **Konster**, som selv Hunde, end sige Mennesker, dog er meget for gode til.

Holberg maatte naturligviis i Christian den Sjettes Tid

lade sin Pen afrette til at skrive, om ikke just Bønnebøger, saa dog andet end Comedier, og derved fik vi Historie-Bøger baade om Danmark og den Christne Kirke, der vist nok hverken var nær saa hjertelige eller tilforladelige, som man maatte ønsket, men var dog, hvad alle nyttige Læsebøger maa være, men dengang ellers ingen Danske var, læselige og morsomme, saa Holberg skabde egenlig den Danske Læse-Verden, der ogsaa gjorde ham saa rig, at han kiøbde sig et Baroni. Gandske kunde han dog ikke bare sig for at lee ad Stodder-Pragten, Luft-Kastellerne og Omskabelserne trindt omkring, som man seer af hans Don Ranudo og Niels Klims underjordiske Reise, som smuttede ud i Slutningen af den skinhellige Tid (1741) og spaaede Nyt. Blandt Christian den Sjettes gode, men dødfødte Tanker, var ellers ogsaa den, at fornye det Ridderlige Academi i Soer, som Christian den Fjerde havde oprettet, men Latinen nedbrudt, og da det, under Frederik den Femte, blev Alvor, skiænkede Holberg hele sit Baroni til denne Patriotiske (folkelige) Høiskole, der vel kun daarlig svarede til sit Navn, men gav dog i en Menneske-Alder (1749—83) endeel Junkere meget mere Dannelse for Livet og Bekiendskab med Holbergs og andre Danske Bøger, end de kunde faaet enten paa deres Fædres Herregaarde eller i Latin-Skolen, der satte sin Ære i at efterligne Døden og undgaae Danismer!

Frederik den Femte.

Naar man vil have en levende Forestilling om Frederik den Femtes Dage (1746—66), behøver man blot at gaae fra Comedie-Huset tversover Kongens Nytorv, langsmed ad Bredgaden forbi Marmor-Kirken, bygt til Ruin, og forbi „Fredriks-Hospitalet“ til Grønningen, og saa tilbage over Amalienborg op til Konst-Academiet paa Charlotten-

borg; thi da har man ikke blot seet Kong **Frederik** til Hest, paa det Asiatiske Compagnies Bekostning, men seet næsten alt det Mærkværdige, der i hans Dage arbeidedes paa; thi det var næsten slet ikke Andet end hvad **Franskmænd** kaldte morsomt, smukt og smagfuldt, og paa **Priserne** saaes ikke, saa midt under Freden voxede Giælden frodig, og den saakaldte **Extra-Skat**, eens for Stodder og Stats-Minister, var ligetil **Frederik** den **Sjettes** Kroning et sørgeligt Vidne om, at den saakaldte „Danmarks Titus" maa have havt en hjerteløs **Rentemester**.

For Resten, saa, naar det skal være galt, og galt var det dengang over hele **Europa**, vil man dog i **Danmark** heller have gjort Giæld i Fred end ført Krig for Penge, heller kiøbe Morskab dyrt end have Kiedsommelighed til Givende, heller snakke Fransk end skrive Tydsk, og heller sprække af Latter end drukne i Graad, saa Folk følde sig ret lykkelige, i **Frederik** den **Femtes** Tid, og skiøndt der ødtes endeel paa fremmede Vindmagere, saa skylde vi dog ogsaa fremmede Giæster fra den Tid alle vore Fremskridt i **Konster** og **Haandværker**. **Alhedens** Bebyggelse med **Tydskere**, som blev husvilde i den **Preussiske** Syvaars-Krig (1756—63), kostede tilvisse meget mere end den var værd, men der blev dog lidt livligere paa den sorte **Hede**, og sagtens kom ved denne Leilighed **Kartoflerne** til **Jylland**, skiøndt de nok lidt før var kommet til **Sælland** med nogle indvandrede stuartske **Engelskmænd**, hvis Virksomhed i og fra **Helsingør** det godt vilde lønne Umagen at efterspore.

Ved Syvaars-Krigens Slutning var det ellers nær gaaet ud over **Danmark**, da en Hertug af **Holsten-Gottorp**, under Navn af **Peter** den **Tredie**, blev Keiser i **Rusland**, og erklærede paa Timen **Danmark** Krig, men **Russerne** selv fandt ham altfor plattydsk, og skilte sig ved ham i en Hast, saa Danmark slap med Skrækken og Skillingen; men skiøndt Dan-

mark siden som det syndes for godt Kiøb fik det russiske Holsten-Gottorp til Arv og Eie, saa har dog Tiden viist, det var kun til en heel Ulykke vi frakiøbde os den Halve.

Christian den Syvende.

Christian den **Syvende** bar vel længe Konge-Navnet (1766—1808), men var næsten hele Tiden fra sig selv, saa Andre maatte regiere for ham, hvorved **Danmark** engang, i **Struensee** Tid (1769—72), nær var blevet reent ulykkeligt, men Vorherre sørgede dog for, det løb taalelig af. **Struense** var en Vild-Tydsker, som rympede Næse ad Alt hvad der var **Dansk**, og vendte, som en fransk Abekat, op og ned paa det Hele, men **Pennen** havde han dog givet fri, og efter ham kom **Guldberg**, som var den **Danskeste** Minister, vi havde længe havt, og imidlertid voxede Kronprinds **Frederik** op, som blev vor folkeligste Konge i mange Aarhundreder.

Hvad der især laae Kronprindsen paa Hjerte, var de stakkels **Bønder**, som han følde, var ogsaa Mennesker, og saae, var i Grunden Rigets Styrke, men som var sunket ned i Armod og Trældom, og solgdes som Kvæg med Herregaardene, og han fik da ikke blot en smuk Forordning udgivet (1788) om **„Stavnsbaandets Løsning"**, men gjorde Alt hvad han kunde optænke, for at ophjelpe Bønderne, og, saavidt muligt, skaffe dem **Eiendom** eller dog **Arve-Fæste** paa deres Gaarde. Derfor er **„Friheds-Støtten"** opreist, som staaer paa Vesterbro, og det er ingen Løgn hvad Rimet siger derom:

For sin Fader aldrig satte
Søn en bedre Mindesteen,
Hvortil Bønder kan forfatte
Indskrift god og Tale reen:
Hun skal hedde Friheds-Støtte,
Skam faae de, som hende flytte!

Det var da ret tilpas, at til Kronprindsens Bryllup (1790) blev der gjort et Synge-Stykke, som handlede bare om Bonden, og var saa folkeligt, at selv Malke-Pigerne lærde snart at synge Høstgildets Vise:

Nys-fyldte Mon Sireď fit attende Aar,
Var rolig i Vinter og munter i Vaar,
Som Bækken i Engens det blomstrende Skød,
Saa stille, saa klare de Dage henflød!

Der blev nu ikke saa faa Herremænd, som satte baade en Ære og en Glæde i at hjelpe Bonden paa Fode, og da der tillige kom frugtbare Aar, da Handelen gik drivende, og Jorde-Godser steg i Priis, saa blev der, især i Jylland, saamange Selveier-Bønder og saadan en Velstand, at hvem der havde reist i Danmark for tyve Aar siden, kunde knap kiende det igien.

Saaledes gik det, omtrent til det gamle Aarhundrede var ude, og allevegne priste man Danmarks Lykke med saadan en Kronprinds, der kun saae paa Rigets Bedste, og kunde endnu leve mange Aar, som han ogsaa gjorde; men man fik nu snart at see, at Christiansborg Slots og Kiøbenhavns store Ildebrand (1793—94), som man ikke havde agtet stort, og Trykke-Forordningen (1799), som afbrød Skrive-Frihedens Menneske-Alder (1770—99), havde dog været Varsel for store Ulykker, som skulde ramme baade Kongen og Folket.

Danmark havde havt Fred i hele firsindstyve Aar, saa vi var kun daarlig belavet paa Krig, men om vi havde været det aldrig saa godt, vilde det dog kun lidt hjulpet, da vi skulde have Krig, ikke blot med Sverrig, som vi saa tit havde maalt os med, men med Engeland og tilsidst med hele Europa.

Det er en lang Historie, hvordan dette hængde sammen,

da Kronprindsen dog i Grunden var ligesaa fredelig som hans Navn, og man længe i den store Verden knap havde tænkt paa det lille Danmark; men hvordan det gik til, er dog snart sagt, for hele Europa var dengang efter den franske Omvæltning (Revolution) i fuldt Oprør, og især førde Engeland og Frankerig Krig med hinanden paa Liv og Død, og naar de Store slaaes, nytter det kun lidt, de Smaa siger, de vil Ingen holde med, thi desvisfere gaaer det ved enhver Leilighed ud over dem.

Ved Aarhundredets første Paaske-Tid (1801) kom der da en stor Engelsk Flaade her paa Rheden, og hvad der var det Værste, en Admiral ombord, der var Engelands største og lykkeligste Vovehals i lang Tid, og havde et gammelt Nag til Danmark, kanskee endnu fra Knud den Stores Tid, og vel havde baade Rusland, Preussen og Sverrig lovet at holde med os, men de lod os kiønt i Stikken, saa der blev ikke engang fra den Svenske Side løsnet et Skud paa Engelskmanden, da han løb igiennem Sundet.

Hvad vi skulde staae imod med, var Batteriet Trekroner og en Hob gamle Blokskibe, der laae for Anker til begge Sider og spærrede Havnen, og med dem var det nu Admiral Nelson (Helten fra Abukir) holdt det berømte Skiærthorsdags-Slag (Anden April), som han selv kaldte det Hedeste, han endnu var i, skiøndt han havde været i Ilden, hvor han mistede baade en Arm og et Øie, mens det i Forskningen kom Mange af de Danske underligt for, at der blev skudt „med Skarp". Engelskmanden tilskrev sig nu vel ikke uden Grund Seiren, men baade vidste han hvad den kostede i Kongedybet, og at vi ikke havde bedt om Stilstand, men kun taget imod den, da han tilbød den, naturligviis ikke af Barmhiertighed, og det Danske Folkeliv i Dødsdvale blev i det mindste halvvaagent til Opstandelse.

Heraf reiste sig det **Engelske Overfald** (1807) uden alt Kald og Varsel, som ellers brugeligt er mellem skikkelige Folk, saa **Skammen** var aabenbar **Engelands**, men **Skaden** var rigtig nok vores, da vi derved baade mistede hele vor **Orlogs-Flaade**, med hver Ende Toug paa vore Holme, og mistede over 300 **Kiøbmands-Skibe**, som laa med fuld Ladning, uden al Mistanke, i Engelske Havne, og fik en daadløs **Syvaars-Krig** (1807—14) paa Halsen, som nær i Bund og Grund havde ødelagt det ældgamle **Danmark**.

Frederik den Sjette.

Da de **Engelske** Vikinger gjorde lyst paa **Holmene** og i **Orlogs-Havnen**, laae der dog en af vore Tredækkere i en **Norsk** Havn og blev derved reddet, men næste Foraar, da den skulde gaae til **Store-Belt** og holde Farten aaben, om den kunde, blev den underveis omringet af en stor Overmagt, drevet paa Grund ved „**Odden**“ og ødelagt, og her faldt, med mange Andre af vore bedste Søfolk, Heltespiren **Villemoes**, hvem selv **Nelson** i Kongedybet nødtes til at beundre. Det var Saar i Saar, og Varsel om, at selv den sidste Levning af sin Stolthed og sit gamle **Haab** skulde Danmark miste, og Varslet gik rædsomt i Opfyldelse, da Enden blev, at selv **Norge**, giennem fire Aarhundreder sammengroet med **Danmark** til et **Tvilling-Rige**, voldsomt løsreves og lagdes til **Sverrig**.

Da **Napoleons** Lykke slog om (1812—14), og vi ikke strax vilde vende ham Ryggen tilligemed Lykken, besluttede nemlig vor **Russiske** Ven, tilligemed vor **Engelske** Fjende, og, saa at sige, hele Europa, at tugte os tilgavns, saa det var store Ting, at **Danmark** vedblev at være et lille Kongerige inden sine gamle Grændser, men skiøndt det, efter Omstændig-

hederne, var taalelig sluppet ud af den Franske Omvæltnings store Malstrøm, følde **Danmark** sig dog ligesom tilintetgjort, fordi vi havde tabt Alt hvad vi sidst troede paa: **Norge, Flaaden** og vor Part i **Verdens-Handelen**, ja syndes selv at have tabt **Æren**, som er det „feireste Træ i Skoven."

Da Kong **Frederik** den **Sjette** var **Dansk** med Liv og Sjæl, saa Dansk, som vel ingen af vore Konger, siden de gamle **Skjoldunger**, saa deelde han selv Folkets Fortvivlelse, og foer op i Skræk hvergang et Blad rørde sig, og netop derfor syndes Danmark (1814—34) uden Redning forloren, bestemt til ved første Leilighed at deles af Naboerne som et foragteligt Bytte. I frugtbare Aar og midt under den dybeste Fred nedsank Riget i en bundløs Giæld, og alle Eiendomme sank saa dybt i Priis, at havde den „rige Jøde", som dengang laande alle Konger Penge, skiøttet om det, kunde han kiøbt hele Danmark for en Slik, og al Virksomhed døde hen, som om man ventede den yderste Dag imorgen, selv Bogormene holdt op at gnave, og Tyvene gad neppe stjaalet. Det var i den Tid, **Cholera-Pesten**, ligesom fordum den „Sorte Død", gik rundt i **Europa**, og skiøndt den ikke kiendelig naaede til os, havde vi den dog indvendig i høieste Grad, og selv udvortes døde Folk i Tusindtal herinde bogstavelig af **Sove-Syge!**

Ved det store Bulder i **Paris** (1830), som man kalder Juli-Revolutionen, begyndte imidlertid Folk at vaagne, og hos os var **Kongen** med de Første, som fattede paany det Haab, at naar blot **Almeen-Aanden** vaagnede og Konge og Folk gjorde Eet, da var **Danmark** endnu baade stort og stærkt nok til at feie for sin egen Dør og seile sin egen Sø. Derfor oprettede han **Folkeraadet** (1831—34), som han baade vilde raadføre sig med om Alt hvad han agtede at forordne, og høre Forslag af til fælles Bedste. Herved opvakde han den fri **Folke-Stemme**, der egenlig fra **Valdemarernes** Tid havde

ligget død i Dvale, men som hører nødvendig til, naar Kongens Enevoldsmagt skal ret gjøre Gavn og Kongen ikke hvert Øieblik føres bag Lyset. Dygtigheden til at give gode Raad i saa forvirret en Tid, da Alt, undtagen Kongen og Folket, Enevoldsmagten, Folkeraadet og Høiesteret, maatte reent skabes om for at blive Dansk, altsaa for at blive Danmark tjenligt, den Dygtighed fattedes vist nok, men deels vidste man det ikke, og deels følde man med Rette, at Friheden var alt store Ting, og vilde, med Guds Hjælp, føre til Dygtigheden. Da nu tillige den ulykkelige Trykke-Forordning, ved Ophævelsen af den livsvarige Censur, blev taalelig, saa blev Frederik den Sjette paa sine gamle Dage ligesaa elsket som i sin Ungdom; og da han sov hen, efter i fem og halvtresindstyve Aar (1784—1839) at have deiet Ondt og Godt med Danmark, var der en mild Landesorg som over hele Folkets gamle Fader og uforglemmelige Velgiører!

Hans Bønder ham bar,
Som Valdemar,
Som Frode om Land, med Taare klar!

Efterslægten vil ogsaa sikkert stadfæste hvad der staaer i Visen:

Af Fredens Skjød med Kraft til Strid,
Med Heltemod, med Konst og Vid,
Det Danske Folk i Frederiks Tid
Stod herlig op;

thi vel var Opstandelsen ingenlunde allevegne saa kiendelig som paa Kongedybet, og som hos Kongen selv og hans Skjalde, men hvad et saadant Konge-Hjerte, i Pagt med Heltedaad og dristig Skjaldesang, spaaer et Folk og Rige, det har hidtil aldrig slaaet feil, og kan da allermindst slaae feil i Danmark, som altid har havt den lykkeligste Stjerne paa Himlen.

Christian den Ottende.

Christian den Ottende, ligesom Frederik den Sjette, en Sønnesøn af **Frederik den Femte**, var Statholder i **Norge**, da Europa (1814) vristede det fra **Danmark**, og da Normændene nødig vilde underkaste sig Nabo-Riget, hvormed det hidtil kun havde havt Hugg at skifte, saa modtog Statholderen Norges Krone, men overlod til Folket selv at give sig en Forfatning, som det lystede. Efter **Grundloven**, som i en Ruf blev sammenskrevet, mest efter fremmede Mønstre, skal det nu være **Folkeraadet**, det saakaldte **Storthing**, der raader for Alt, saa Kongen har kun lidt at betyde, og saa urimeligt dette vilde været, hvis Norge havde beholdt sin egen Konge, staaer det sig dog naturligviis, under sin Forbindelse med **Sverrig**, godt derved.

Da nu **Christian den Ottende** (1839) besteg **Danmarks** Throne, ventede, ja krævede de saakaldte „**Frisindede**" (Liberale), at han skulde givet os samme Forfatning, som han havde tilladt **Normændene** at give sig selv, men det var langt fra hans Tanker, og han fik da alle sine Dage den saakaldte „**offenlige Mening**" imod sig. Vel dukkede der nu baade i Livet og i Læse-Verdenen et lille **Dansk Samfund** op, som man med Øgenavn kaldte **Grundtvigianere**, og som gierne saae, at Kongen beholdt sin **Enevoldsmagt**, naar han kun vilde bruge den efter Folkets Hjerte og frigiøre alle gode Kræfter i **Dansk-folkelig** Retning, men skiøndt Kongen syndes at ynde denne Tankegang, saa skuffede han dog ogsaa denne Forventning, og vilde ikke engang i **Slesvig** skaffe **Dansken** lige Ret med **Tydsken**, af Frygt for derved at støde **Holsten** fra sig. Denne urimelige Ængstelse for at **Holsten**, naar Kongehusets Mandslinie rimeligviis uddøde med hans Søn, skulde rive sig løs, gav hele Christian den Ottendes Stats-Klogskab

det udanske, slesvig-holstenske Præg, der er umiskiendeligt under hele hans Regiering, og fordunklede den Roes, der tilkom ham for Ophjelpningen af Rigets meget forfaldne **Penge-Væsen** og **Forsvars-Væsen.**

I sin allersidste Tid havde Kongen vel endelig besluttet sig til at ombanne **Academiet i Soer til** en baade **videnskabelig, borgerlig** og **folkelig** Høiskole, hvorved baade det **Latinske Marerid** kunde ophøre og **Danskheden** faae Lov til at giøre sig giældende til **folkelig** Oplysning og Dannelse; men det var for silde, thi dette **Storværk** kom kun til at staae paa Papiret, da det kvaldes i Fødselen netop af det saakaldte **folkelige** Ministerium, der strax efter Kongens Død (1848) kom til Roret.

Frederik den Syvende.

Frederik den **Syvende** blev ogsaa den Sidste paa Danmarks Throne af det **Oldenborgske** Kongehus, som oplevede fire **Aarhundreder** (1448—1848), og da han i det store Gyldenaar fik Spiret, var det under meget tvetydige Varsler; men dog blev hans Regierings-Tid (1848—63) en af de mærkværdigste og lykkeligste **Overgange** i det Danske Folks Levnedsløb.

Spændingen mellem **Dansk** og **Tydsk** ved Landemærket var paa sit Høieste, da Kong **Christian** døde, og Sønnen agtede ligesom sin Fader at skabe en umuelig Heelstat af Danmark og Slesvig-Holsten, men alle saadanne Planer strandede paa Omvæltningen i **Paris**, som fulgdes af Optøier allevegne, og paa samme Tid, som **Frederik** den **Syvende** opgav **Enevoldsmagten**, gjorde **Holstenerne** ikke blot Opstand men stræbde med Vold at frarane Danmark det fra Arildstid Danske Hertugdøm Slesvig eller Sønder-Jylland. Dette

blev Danmarks Redning, thi skiøndt vi, med hele **Tydskland** imod os, var indskrænkede til vore egne smaa Hjelpekilder, saa tilbagevandt den lille **Dane-Hær** dog ikke blot **Slesvig** men ogsaa det Helte-Ry, som alt i **Valdemars-Tiden** syndes uigienkaldelig tabt ved **Bornhøved**, hvor **Holstenerne** unægtelig slog Danehæren og trodsede den siden ustraffet lige til den Sønder-Jydske Krig (1848—50). Det var især **Natte-Kampen** ved **Frederis** (1849) og Hoved-Slaget ved høilys Dag paa **Isted-Hede** (1850), som beviste Holstenernes og hele det Tydske Forbunds Afmagt mod den Danske Fædernelands-Kiærlighed og Danmarks mageløse Lykke, og vel fraskrev vi os med et Pennestrøg hvad vi med Sværdslag havde tilkæmpet os, men den tilbagevundne folkelige Bevidsthed og Tillid til Danmarks Lykke kunde dog hverken vore egne eller Tydskernes Penne berøve os. Da Danmark desuden under Krigen (1849) istedenfor den forskrækkelige „Kongelov" havde faaet en **Grundlov**, der vel var langtfra at være saa **folkelig**, som man tænkde, men som dog tilsikkrede Folket den **Ordets**, **Troens** og alle gode Kræfters **Frihed**, som er Vilkaaret for et opblomstrende, virksomt og glædeligt **Folkeliv**, saa kan, med Danmarks Lykke, et **folkeligt** Gyldenaar vel forsinkes, men ikke forhindres. Derfor borger da ogsaa Opblomstringen af fri, **folkelige** Høiskoler, som alt under **Christian** den **Ottende** begyndte i **Rødding** ved **Haderslev**, og strækker sig nu til hele Riget; thi naar de bære deres Frugt i en Dansk-folkelig Bevidsthed og Dannelse hos den kraftige Ungdom, da maa alt det Fremmede og Fiendlige i Tankegangen saavelsom i Livet og Tungemaalet rømme Marken og Grotte-Kværnen igien male Guld til en Fredegods-Alder.

I Følelsen heraf er ingen Dansk Konge, siden **Valdemar** den **Store**, blevet saa almindelig begrædt som **Frederik** den **Syvende**, da han nys uformodenlig endte sine og sin lykkelige Kongestammes Dage paa **Lykkesborg** i Sønder-Jylland, og

uagtet hans fortvivlede Heelstats-Forsøg, der nødvendig maatte mislykkes, vil han sikkert ogsaa faae et varigere Minde i Folkets Hjerte og et skjønnere Eftermæle i dets Krønike end nogen samtidig Fyrste eller Nogen af hans Stammes Dane-Konger. Han havde det nemlig forud for dem alle, at han forstod sit Folk og kunde tilegne sig dets Følelse og Tankegang, fordi han lykkeligviis var uberørt af den ægyptisk-romerske Dannelse, der gjør alle sine Dyrkere fremmede for Folke-Livet og for hele den folkelige Tankegang, hvis Sol er nu oprundet og vil herefter overstraale Jorden.

Karl Schønbergs Forlag.

1857—1869.

Adam af Bremen, Om Menigheden i Norden under Erkesædet i Bremen og Hamborg (788-1072). Tilligemed sammes Beskrivelse af de nordiske Lande. Oversat af P. V. Christensen. 1862. 1 Rd. 64 Sk.

Andersen, N. K., Jordbeskrivelse. Første Bind. 1869. 1 Rd. 72 Sk.

Barfod, H. P., Efter en Rejse. Med et Portræt af Dronning Karoline Matilde. 1861. 1 Rd. 72 Sk.

Barnekow, C., Tolv bibelske og kirkehistoriske Sange af N. F. S. Grundtvig, komponerede for en Stemme med Pianoforte. 1868. 56 Sk.

Beowulfes beorh eller Bjovulvsdrapen, det oldangelske Heltedigt paa Grundsproget, ved N. F. S. Grundtvig. 1861. 2 Rd. 48 Sk.

Bjovulvsdrapen, et højnordisk Heltedigt fra Angulstungen, fordansket af N. F. S. Grundtvig. Anden, forbedrede Udgave. 1865. 1 Rd.

Birkedal, V., Afskedsprædiken for Ryslinge Menighed. Syvende Oplag. 1865. 10 Sk.

Birkedal, V., Kongen har dømt — Folket skal dømme. En sagmæssig Fremstilling af Sagen med Kongens Regering. 1866. 72 Sk.

Birkedal, V., Min første Prædiken efter Hjemkomsten, paa 23. Søndag efter Trinitatis 1865, holdt i en Lade. 1865. 10 Sk.

Bondeliv, Jydsk. Tre Fortællinger af Knud Skytte. 1867. 1 Rd.

Busck, G., Aabent Sendebrev til Biskop Brammer. 1868. 8 Sk.

Busck, G., Om Biskop Martensens Grundtvigianisme. 1863. 8 Sk.

Christiani, Haandbog til Brug ved Lejlighedstaler i Folkekirken. 1868. 1 Rd. 24 Sk.

Claudius, M. (der Wandsbecker Bote), Udvalgte Skrifter. Fordanskede ved O. H. Thurah. 1860. 1 Rd. 48 Sk.

Digte og Sange for danske Højskoler, samlede af K. Køster og L. Schrøder. Tillæg til Køsters danske Sange. Andet Oplag. 1867. Indb. 24 Sk.

Euseb, Kirkehistorie indtil Aar 305. Med Tillæg. Oversat af C. H. Muus. Anden Udgave. 1865. 2 Rd. 48 Sk.

Flor, C., Kort Fremstilling af N. F. S. Grundtvigs historiske og mytologiske Betragtningsmaade. En Ledetraad. 1865. 24 Sk.

Folkesange, Nygræske, frit fordanskede af P. V. Christensen. 1862. 24 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Budstikke i Højnorden. 1864. 12 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Danske Folkefester. En Røst fra danske Samfund. 1842. 8 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Den kristelige Børnelærdom. Anden Udgave, optrykt efter „Kirkelig Samler". 1868. 1 Rd. 64 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Den levende Røst. Mindeblade fra Vennemødet i Septemberdagene 1863. Anden, forøgede Udgave. 1863. 32 Sk.

Grundtvig, N. F. S., En mærkelig Spaadom ogsaa om Dannemark. Efter en gammel Haandskrift udgivet. 1814. 8 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Frihed og Lighed og Broderskab. Sat i Musik for Sang til Pianoforte af H. Nutzhorn. 1866. 6 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Fædreneaaret. Dannekvad til Hans Majestæt Kong Frederik den sjette. 1815. 8 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Haandbog i Middelalderens Historie. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg. Anden Udgave. 1862. 4 Rd.

Grundtvig, N. F. S., Haandbog i Nyaarstidens Historie. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg. Anden Udgave. 1869. 2 Rd. 48 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Haandbog i Oldtidens Historie. Efter de bedste Kilder. Et Forsøg. Anden Udgave. 1867. 3 Rd. 48 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Kong Frederik den 7des Ihukommelse. 1864. 20 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Kong Harald og Ansgar. Rimblade af Danmarks Kirkebog til Jubelaaret. Anden Udgave. 1865. 16 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Kristelige Prædikener eller Søndagsbog. Anden Udgave. 3 Dele. 1859—60. 7 Rd.

Grundtvig, N. F. S., Livsfyrsten og Morderen. Fasteprædiken med Forord og Tillæg. 1864. 16 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Mundsmag af Danmarks Krønike til levende Skolebrug. Fjerde Oplag. 1869. 24 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Om den sande Kristendom og om Kristendommens Sandhed. Anden Udgave. 1865. 1 Rd. 72 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Om Religionsforfølgelse. En Stemme. 1842. 8 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Optrin af Nordens Kjæmpeliv. Anden Udgave. 2 Dele. 1861. 2 Rd.

Grundtvig, N. F. S., Skal den lutherske Reformation virkelig fortsættes? Anden Udgave. 1863. 48 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Til Danmark. Med Melodi af H. Nutzhorn. Andet Oplag. 1865. 4 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Tillæg til Haandbog i Nyaarstidens Historie. 1. Udgave. Det 18. og 19. Aarhundrede (1715–1866). 1869. 16 Sk.

Grundtvig, N. F. S., Trøstebrev til Danmark. Andet Oplag. 1864. 8 Sk.

Hammerich, F., Skandinaviske Rejseminder. 1840. 1 Rd.

Helveg, F., Hen til Kristus! En Slags Traktat til Fortsættelse, Forsvar og fredelig Forstaaelse. 1864. 2 Rd.

Helveg, F., Lessing og Grundtvig. En besvarende Undersøgelse. 1863. 24 Sk.

Helveg, F., Lessing og Grundtvig i lidt anden Belysning end den martensenske. (Særtryk af „Dansk Kirketidende".) 1863. 8 Sk.

Helveg, F., Religionsfilosofi og Dogmatik, særlig med Hensyn til R. Nielsens Religionsfilosofi. 1869. 48 Sk.

Helveg, F., Tre Steder. Søndagsaften-Minder. 1861. 1 Rd. 24 Sk.

Hoff, V. J., De fattiges Børn. 1868. 8 Sk.

Hoff, V. J., Er vor Tid en Missionstid? Et Par Ord til Overvejelse. 1867. 16 Sk.

Hoff, V. J., Tre Kvinder. Vidnesbyrd fra Guds Menighed i Danmark. Andet Oplag. 1867. 20 Sk.

Hoff, V. J., „Tør Du bede for de døde?" Et Svar til Pastor Vilhelm Beck. 1865. 10 Sk.

Holberg, L., Heltindehistorier. Udgivne af G. Rode. 2 Dele. 1861. 2 Rd. 64 Sk.

Holberg, L., Moralske Tanker. Udgivne af G. Rode. 1859. 2 Rd. 48 Sk.

Holberg, L., Trende Epistler til ***, hvorudi befattes det fornemste af hans Liv og Levnet. Udgivet af I. Levin. 1857. 1 Rd. 32 Sk.

Holm, P. A., Skildringer og Sagn fra Færøerne. Andet, forøgede Oplag. Med et Kaart og to Afbildninger. 1860. 72 Sk.

Jensen, N. J., Middelalderens Historie. 1868. 84 Sk.

Jensen, N. J., Oldtidens Historie. 1866. 84 Sk.

Ingemanns Jordefærd. Taler, Digte og Bladartikler, samlede af F. Barfod. 1862. 48 Sk.

Køster, K., Fortælling om Hervard Lovriksøn. Efter Kilderne. 1865. 40 Sk.

Layard, A. H., Populær Fremstilling af Opdagelserne i Ninive. Oversat af L. Moltke. 1857. 1 Rd. 48 Sk.

Levnetsløb, Et. Af J. L. 1867. 56 Sk.

Lindberg, J. C., Smaaskrifter. Udgivne af L. Helveg og N. Lindberg. 1862. 1 Rd. 72 Sk.

Lindeman, L. M., Salmer af N. F. S. Grundtvig, **med Melodier** for Orgel eller Piano. 1862. 48 Sk.

Maywahlen, V. U., Om de dødes Rige og Sjælenes Tilstand deri. Frit oversat og forøget med Anmærkninger af gamle og ny Kirkelæreres Skrifter af C. M. Kragballe. Andet, forøgede Oplag. 1859. 1 Rd.

Mindeblade fra Danmarks Trængselsaar. Udgivne af N. J. Termansen. Andet Oplag. 1865. 16 Sk.

Mindeblade om Grundtvigs Jubelfest, samlede og udgivne af F. Barfod. Med tre Træsnit. 1861. 48 Sk.

Mosebog, Første, i Udtog, efter Dr. Lindbergs Bibeloversættelse. Udgivet som et Tillæg til L. C. Müllers „Bibelske Historie" af N. Lindberg. 1863. 28 Sk.

Nielsen, F., Tidstavle til Nordens Kirkehistore samt Konge- og Bisperækker. 1868. 32 Sk.

Petøfi, Digte. Paa Dansk ved C. H. Thurah. 1867. 24 Sk.

Rimkrønike, Den danske. Udgivet af C. J. Brandt. 1858. 72 Sk.

Sange, Et Hundrede danske, samlede af K. Køster. Tredje Oplag, med en lille Tilgift. 1868. Indb. 32 Sk.

Sange, Nitten danske, til Klaver af C. Barnekow, A. P. Berggreen, T. Borch, P. Heise, J. C. Hæffner, H. Nutzhorn, C. E. F. Weyse, A. Winding, og Folkemelodier. Udgivne af H. Nutzhorn. 1867. 64 Sk.

Smith, C. V., Om Holbergs Levnet og populære Skrifter. 1858. 2 Rd. 24 Sk.

Vennemøde, Det kirkelige, i Kjøbenhavn den 9de og 10 September 1863. Ved L. Wagner. 1863. 24 Sk.

Vennemøde, Det kirkelige, i Kjøbenhavn, September 1868. Ved K. Køster. 1868. 16 Sk.

Worm, P., Den indre Mission under Vilhelm Beck. Et Nutids- og Fremtidsbillede. 1868. 48 Sk.